БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫН

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№249(5141)
Воскресенье
Декабриин 15
1946 он

Сэн 20 мүнгэн

Комсомолецуудай дайшалхы зорилгонууд

һаяхан ВЛКСМ-эй Бурят-Монголой областной конференци боложо үнгэрбэ. Энэ конференци болбол Бурят-Монголой комсомольско организациин мүнөө үеын зорилгонуудые тодорхойлһон байна.

Комсомольско организацинуудай гол зорилгонь хадаа шэнэ сталинска табанжэлэй түсэбые дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө тэмсэл мүн болоно. ВЛКСМ-эй XIII областной конференци болбол иигэжэ тогтооһон байна гэбэл: «1946—1950 онуудта СССР-эй арадай ажахые hэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэбые дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэлдэ тон эдибхитэйгээр хабаадалсохо гээшэ комсомолецуудай гол түрүүшын үүргэ мүн болоно».

Шэнэ сталинска табанжэлэй түсэб болбол залуушуулые габьяата ажалда зоригжуулжа, тэдэнииe шэнэ габьяата ажалда урялжа, тэдэнэй үүсхэлые бадаруулжа, залуу үедэ—манай баатарлиг хүбүүд басагадта хүсэ нэмээһэн байна. Комсомольско организаци ба комсомолец бүхэнэй зорилго хадаа большевистска партиин хүтэлбэри доро советскэ залуушуулай шангадай болон ябажа, энэ ехэ программые бэелүүлхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ ёһотой.

Манай республика болбол малжалай талаар гээгдэнги ябажа байна. Ушар иимэһээ хүдөөгэй комсомольско организацинуудай урда байгаа зорилгонууд болбол эрхим комсомолецуудые колхозой малжалай фермэнүүд дээрэ табиха, комсомольско-залуушуулай жэшээтэ фермэ, бригадануудые эмхидхэхэ, малажалшадай түрүүшүүлэй тоое олошоруулхын түлөө эрхим дүршэлнүүдые мал бүхэнэй талабари болгохо ябадалнууд мүн болоно.

«Предприяти, колхоз ба МТС бүхэнэй ажахынгаа түсэбүүдые дүүргэлтэ ба үлүүлэн дүүргэлтэдэ комсомольско организацинууд залуушуулые хэр зэргэ хабаадуулнаб —энээгээр лэ манай бүхы комсомольско хүдэлмэринүүдые ВЛКСМ-эй ЦК сэгнэхэ байна»—гэжэ XIII областной конференциин шиидхэбэри дотор хэлэгдэнэ.

ВЛКСМ-эй XIII областной конференци болбол комсомолецуудай идейно-политическэ хэмжээе дээшэлүүлхын талаар дэлгэрэнгы шиидхэбэринүүдые гаргаба.

Комсомольско организаци ба комсомолец бүхэн идеологическа хүдэлмэринүүдэй шанарые һайжаруулха тухай ВКП(б)-гэй ЦК-гэй гаргаһан һүүлэй тогтоолнуудые хэлсэшэгүйгөөр бэелүүлхэ ба залуушуулай дундахи бүхы идеологическа хүдэлмэриие дээдэ шатада табиха гэжэ конференци тогтооһон байна.

Комсомольско эдибхитэд ба бүхы комсомолецууд болбол большевистскэ партиин теори ба историие, СССР-эй гүрэнэй байгуулалта (СССР-эй Конституци) ба ВЛКСМ-эй Уставые шудалалгые гол болгохо ёһотой.

Энээнһээ гадна, лекционно хүдэлмэриин талаар элидхэл ба лекцинүүдэй шанарые эрид һайжаруулха ба тэдэнэй сат соогоо үнгэргэгдэхэ тухай хиналтануудые ябуулж: байхые тус конференци ВЛКСМ-эй комитедүүдые уялгалһан байна. Жэшээлхэдэ, ВЛКСМ-эй Обкомой лекторскэ группын элидхэлшэд ба лекторнүүд бүхэн комсомольско эхин организацинуудта һара соогоо хоерһоо доошо бэшэ элидхэл гү, али лекци хэжэ байха гэжэ тогтообо.

ВЛКСМ-эй XIII областной конференци болбол һургуулинуудай дэргэдэхи комсомольско организацинуудай хүдэлмэри хангалтагүй табигдаһаниие тэмдэглээд, энээн тухай эли тодо шиидхэбэринүүдые гаргаһан байна.

«Һургуулинуудта ябуулха комсомолой хүдэлмэринүүдые һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» ВЛКСМ-эй ЦК-гэй XII пленумэй шиидхэбэринүүдые дүүргэлтэ болгохые Обком, горкомууд, райкомууд ба айкомуудые хатуу шангаар уялгаба. ВЛКСМ-эй XIII областной конференци болбол һургуулинуудта научна сэрэгэй ба спортивна кружогуудые эмхидхэхэ, политическэ темээр информаци, элидхэл ба лекцинүүдые үнгэргэхэ, газетэнүүдые уншаха уранһайханай самодеятельностиие үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэжэ зааһан байна.

Мүн комсомольско калрнуудые хүмүүжүүлхэ ба зүбөөр хубаарилан табиха тухай бүхы комсомольско организацинуудые уялгаха зуураа, комсомольско хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые өөһэдынгөө һунгагшадай урда тоосоогүй сагтань ажал хүдэлмэриһөөнь сүлөөлхэгүй гэжэ зааба.

Республикын комсомольско организацинуудта эмхидхэлэй талаар байгаа дутуу дундануудые тэмдэглэжэ, колхоз бүхэндэ, предприяти ба албан газар бүхэндэ комсомольско эхин организацинуудые бии болгожо, эмхидхэлэй талаар бүхэжүүлхэ ябадалые түйлаха хэрэгтэй гэжэ конференцээр заагдаһан байна.

Комсомольско организацинуудай урда мүнөө үедэ байгаа шухала зорилго хадаа РСФСР-эй ба БМАССР-эй Верховно Соведүүдтэ һунгаха һунгалтануудта жэшээтэ һайнаар бэлэдхэхэ ба арад ниитын дунда ойлгуулламжын хүдэлмэриие үргэнөөр ябуулха ябадалнууд мүн болоно.

ВЦСПС-тэ

ВУЗ-уудай студентнүүд ба техникумүүдэй һурагшадай үбэлэй амаралта тухай

Дээдэ һургуулинуудай студентнүүдэй болон техникумүүдэй һурагшадай үбэлэй амаралтань 1947 оной январиин 26-һаа февралиин 6 хүртэр болохоор тогтоогдобо.

ВЦСПС-эй секретариат болбол үбэлэй экзаменационно сессиин һүүлдэ студентнүүдтэ зорюулагдаһан вечернүүдые культурын ордонууд ба клубуудта үнгэргэхыень профсоюзна организацинуудта дурадхаһан байна. ВУЗ-уудай студентнүүдэй болон техникумүүдэй һурагшадай үбэлэй амаралтын үедэ культурно-олониитын хүдэлмэри ябуулхын түлөөдэ 250 гаран мянган түхэриг гаргагдаба. Ороной 24 томо центрнүүд—Москва, Ленинград, Киев, Харьков, Баку, Алма-Ата, Вильнюс, Рига, Таллин, Кишинев ба бусад городуудта санаар ябалгаар, конькигаар; хоккейгээр, баскетболоор, волейболоор ба гимнастикаар һурагшад-залуушуулай мүрысөөн эмхидхэгдэхэ байна. Баһа шатар дамын турнирнууд болохо юм.

Профсоюзуудай Центральна Комитедүүд хадаа өөһэдынгөө амаралтын гэрнүүд ба санаторинуудта үгтэхэ бүхы путевконуудай 18 процентые амаралтын үе соо ВУЗ-уудай студентнүүд ба техникумүүдэй һурагшадта үгэхэ уялгатай. Тэрээнһээ гадна ВЦСПС-эй курортнууд, санаторинууд ба амаралтын гэрнүүдэй Центральна управлени 15 мянга гаран путевконуудые студентнүүдтэ гаргажа үгэхэнь.

Советско-Норвежскэ худалдаа-наймаанай харилсаан тушаа

СССР-эй Гадаадын худалдаа-наймаанай Министерствын ба Москвада ерэһэн норвежскэ худалдаа-наймаанай делегациин хоорондо һүүлэй үедэ хэлсээ хэгдээд байхадаа, ойрын нэгтэ болон мүн нилээд холын сагай хугасаада СССР болон Норвегиин хоорондо худалдаа-наймаанай харилсаа хэхэ ябадалда хабаадаха хэдэн асуудалнууд зүбшэгдэн хэлсэгдэбэ.

Энэ болоһон хэлсээнүүд хадаа хоёр бэеэ ойлголсохо һаналтайгаар хэгдэжэ, тон дүтын хүршэнэр болохо хоер оронойнгоо хоорондохи экономическа холбоо барисаание бэхижөөхөөр хоер талаһаан хүсэлэнтэй байһаниинь элирбэ.

Эд товарай эрьесэ ба түлбэринүүд тухай хоер жэлэй болзортойгоор хэлсээ баталха тухай болон 1947 ондо өөһэд хоорондоо эд бараануудые үгэлсэхэ тухай хэлсээниие баталха тэжэ үгээ нэгэдэһэн байна. Тэдэ хэлсээнүүд хадаа хоер правительствонуудай хаража үзээд һайшааһанайнь һүүлээр гар табигдажа баталагдаха болоно.

Мүн тэрэшэлэн үни удаан саг соо байлгаха гэһэн хэлсээ баталха тушаа энээнэй хойто тээ хөөрэлдөө хэжэ үргэлжэлүүлхэ гэжэ хоер талаһаан үгээ нэгэдэһэн байха юм.

ОКРУЖНОЙ КОМИССИНУУДАЙ СОСТАВУУДТА ЭРХИМ ХҮНҮҮД ДЭБЖҮҮЛЭГДЭНЭ

ЗАИГРАЕВО. (Телефоноор абтаба). Доодо-Илькын сомоной Ждановай нэрэмжэтэ колхозой эрэгтэй эмэгтэй членүүд болбол гое һайханаар шэмэгдэһэн өөрынгөө колхозой клуб соо олоороо суглараад. Барандаа баяртай хүхюунүүд. Юундэб гэхэдэ, Российска Федерациин Верховно органдо һунгаха һунгуулиин 676-дахи Забайкальска окружной комиссиин составта кандидатура дэбжүүлхэ асуудал зүбшэн хэлсэхэ байна.

Хамтын суглаае хүтэлбэрилхэ президиум һунгаһанайнгаа һүүлээр, зүбшэн хэлсэхэ асуудалаа эхилбэ. Эндэ үгэ хэлэһэн эрэгтэй эмэгтэй колхознигууд хадаа өөрынгөө эрхим басаган нүхэр Цэбэ Жаповагай кандидатурые тус комиссиин составта дэбжүүлхээр нэгэн һаналаараа дурадхалнуудые оруулна.

Нүхэр Ц. Жапова хадаа партийна бэшэ большевик, малажал дээрэ хүдэлмэрилхэдөө эрхим жэшээ харуулна. Тэрэнэй шударгуу ажалай ашаар тус колхозой алуу мал шэрүүн хүйтэн үбэлдэ үбһэ тэжээлээр дүүрэн хангагданхай.

Хамтын суглаан хадаа нүхэр Жаповагай кандидатурые окружной комиссиин составта дэбжүүлхэ гэжэ нэгэн һаналаараа тогтоол баталжа абаба.

Тус аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой членүүдэй хамтын суглаан боложо, РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгуулиин 676-дахи Забайкальска окружной комиссиин составта кандидатура дэбжүүлхэ асуудал зүбшэн хэлсэһэн байгаа.

Эдибхитэй комсомолец МТФ дээрэ ахалагша һаалишаар хүдэлмэрилхэдөө даалгабарита нормоео хододоо үлүүлэн дүүргэжэ, колхознигуудай дунда хүндэтэй болоһон нүхэр Ксения Григорьевна Булыгинагай кандидатура хамтын суглаанда хабаадалсагшадай нэгэн һаналаар дэбжүүлэгдэбэ.

ВКП(б)-гэй Заиграйн айкомой бюро болбол дээрэ нэрлэгдэһэн окружной комиссиин составта партиин айкомой секретарь нүхэр Константин Павлович Щербаковой кандидатура дэбжүүлхэ гэжэ тогтоол абаба.

* * *

НОВО-СЕЛЕНГИНСК, декабриин 14. Аймагай политико-гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй профессиональна союзуудай членүүдэй хамтын суглаан дээрэ РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгуулиин 677-дохи Кяхтын окружной комиссиин составта кандидатура дэбжүүлхэ асуудал зүбшэн хэлсээд, өөрынгөө эдибхитэй член, Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнда хабаадалсаһан, мүнөө ВКП(б)-гэй айкомой кадрнуудые эрхилхэ секретаряар хүдэлмэрилжэ байһан орденто нүхэр Содном Шарапович Шараповай кандидатурые дэбжүүлбэ.

* * *

БАЙКАЛО-КУДАРА. (Телефоноор абтаба). Тус аймагай түрүү колхозуудай нэгэн болохо «Байкал» гэжэ загаһанай ажалтай артелиин членүүдэй хамтын суглаан дээрэ РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгуулиин 675-дахи Прибайкальска окружной комиссиин составта кандидатура дэбжүүлхэ асуудал суглаанда байлсаһан бүхы колхознигуудай эдибхитэй хабаадалсалгатайгаар зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Хамтын суглаан болбол өөрынгөө колхозой член, түрүү стахановец, Гражданска дайнай үедэ партизанска хүдэлөөндэ хабаадалсаһан, 60 наһатай патриот, партийна эхин организациингаа секретарь нүхэр Печкин Василий Федоровичын кандидатурые нэгэн һаналаараа дэбжүүлбэ.

* * *

ТАРБАГАТАЙ. (Телефоноор абтаба). РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгуулиин 676-дахи Забайкальска һунгуулиин окружной комиссиин составта кандидатурануудые дэбжүүлхэ асуудалтайгаар хэдэн колхозуудай членүүдэй хамтын суглаанууд болоһон байгаа.

«Гигант» гэжэ хүдөө ажалай артелиин членүүд тус комиссиин составта эрхим колхозник Изосим Иванович Акуловай кандидатура дэбжүүлбэ. Нүхэр Акулов болбол луговодоор хүдэлмэрилжэ, гектар бүхэнһөө 25—30 центнер эрхим һайн шанартай үбһэ ургуулһан байна. Партийнабэшэ большевик Акулов хадаа колхознигуудайнгаа дунда ехэхэн хүндэтэй болонхой. Суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн хүнүүд барандаа энэ нүхэрэй кандидатурые һайшаан дэбжүүлбэ.

Калининай нэрэмжэтэ колхозой членүүдэй хамтын суглаан хадаа эрхим стахановец, тарян ажалай бригадын бригадир, коммунист нүхэр Екатерина Родионовна Михалевагай кандидатурые дээрэ нэрлэгдэһэн комиссиин составта дэбжүүлһэн байна.

* * *

ТУРУНТАЕВО. (Телефоноор абтаба). Итанцын МТС-эй коллективэй членүүдэй хамтын суглаан декабриин 14-эй үглөөгүүр болобо. Эндэ трактористнууд, комбайнернууд, механигууд, шофернууд ба албахаагшад олоороо хабаадалсаба.

РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгуулиин 675-дахи Прибайкальска окружной комиссиин составта кандидатура дэбжүүлхэ асуудал зүбшэн хэлсээд, тус суглаанда хабаадалсагшад хадаа түрүү тракторна отрядай бригадир, ВКП(б)-гэй член Пташник Николай Иванович гэгшын кандидатурые нэгэн һаналаараа дэбжүүлбэ.

Нүхэр Пташнигай хүтэлбэрилдэг тракторна отряд хадаа тракторна хүдэлмэриингөө жэлэй түсэбые 125 процент дүүргэхэһөө гадна, 500 шахуу килограмм үнэтэ горючи хэмнэһэн байгаа. Мүнөө тус отрядай тракторнстнууд заһабарилгын хүдэлмэридэ эршэмтэйгээр хабаадалсажа, заһабари хэхэ түсэбөө 1947 оной февралиин 9-дэ гэхэ гү, али союзна ба автономно республикануудай Верховно Соведүүдтэ һунгалтануудые хэхэ үдэрэй хүндэлэлдэ 100 процент дүүргэхэ уялга абаад, эршэмтэй шангаар хүдэлмэрилжэ байна.

Дээрэ нэрлэгдэһэн колхозуудай, профессиональна организацинуудай ба парторганизацинуудай хамтын суглаанууд хадаа комиссиин составта дэбжүүлэгдэһэн кандидатурануудые баталхые БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумые гуйһан байнад.

РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтануудые эрхилхэ һунгуулиин окружной комиссиин составта бурят-монголой арадай уран зурагша Ц. С. Сампилов дэбжүүлэгдэбэ

БМАССР-эй арадай уранзурагша, РСФСР-эй искусствонуудай габьяата ажал-ябуулагша Цыренжап Сампилович Сампиловай нэрэнь гансашье манай республикада бэшэ, бүхы СССР соо алдаршанхай.

Тэрэнэй гайхамшагта уран һайхан зурагууд: „Монголой партизанууд", „Талын инагууд" хадаа советскэ арадай баялигай фондо ороһон ба уласхоорондын парижска выставкэ дээрэ һайшаагдаһаниинь мэдээжэ.

„Үбһэ хурялга", „Колхозой адуун", „Улаан Армида ябуулагдаха колхозно моридуудые" ба бусад олон уран зурагуудынь манай сэдьхэлые хүдэлгэн баясуулдаг ба бидэндэ урма зориг түрүүлдэг. Цыренжап Сампилович болбол өөрынгөө уран бииэрээр арадай зол жаргалые арбидхаха хэрэгтэ, социализмын байгуулалтын хэрэгтэ туһалдаг байна.

Хүлөө ажахын Москвадахи выставкын үедэ, Москвада үнгэргэгдэһэн Бурят-Монголой искусствы декадын үедэ уранзурагшын бүтээһэн бүтээл түйлай ехэ. Нүхэр Сампилов болбол залуу уран зурагшадай ургалтада ехэ анхарал табидаг ба оролдолго гаргадаг байха юм. Мүн һаяхан нээгдэһэн БМАССР-эй гүрэнэй музейе эмхидхэгшэдэй нэгэниинь байна. Цыренжап Сампиловичын ажал-ябуулгын далайса тон үргэн.

Советскэ правительство болбол нүхэр Сампиловай габьяае тэмдэглэжэ, тэрээниие Ленинэй ордоноор шагнаһан байна.

Искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй Бурят-Монголой буряад ба ород театрнуудай хүтэлбэрилэгшэд, артистнар, дуушад ба республикын уранзохеолшодой хамтын суглаан Ц. С. Сампиловые РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтануудые эрхилхэ һунгуулиин окружной комиссиин составта нэгэн дуугаар дэбжүүлбэ.

Бурят-монгол арадай эрхим хүбүүн, большевистскэ партиин член нүхэр Ц. С. Сампилов болбол бидэнэй найдабариие дүүргэжэ шадахань лабтай гэһэн бурят театрын директор Л. Ф. Либерзон ба СССР-эй арадай артист Г. Ц. Цыденжапов гэгшэдэй үгэнүүдые суглаашан нэрьемэ альга ташалгаар батална.

Эрхим стахановка Доржиева һунгуулиин комиссида дэбжүүлэгдэбэ

Декабриин 13-ай үдэшэ „Кооператор комсомолец" гэжэ олзоборилгын артелиин коллектив РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтын окружной комиссиин составта кандидатурые һунгаха тухай асуудалтай хамтын суглаан хэбэ.

—Манай эрхим стахановка нүхэр Очирма Гармаевна Доржиева гэгшые РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтын Улан-Удын 74 дэхи һунгуулиин окружной комиссиин составта дэбжүүлхые дурадханаб,—гэжэ оёдолой цехын начальник нүхэр Е. Надеина хэлэбэ.

Удаань хэдэн нүхэд үгэ хэлэжэ, нүхэр Доржиевые магтан, тэрээндэ этигэдэг найдадаг байһанаа мэдүүлбэ.

Очирма Гармаевна хадаа Бичурын аймагай Хайсагар гэжэ нютагта 1913 ондо үгытэй ядуу Доржын булэдэ түрэһэн байна. 1941 оной апрель һараһаа эхилжэ энэ артелиин юрэнхы оёдолой мастерай ученигээр ороо. Оёдолой харин тэгээтэ хүдэлмэриие дархашудалжа, миил 3 һара болоод байхада бэеэ даажа хүдэлмэрилдэ болоһон байна.

Мүнөө нүхэр Доржиева 75 гимнастерко нэгэ үдэр соо оёхохо түсэбтэй һаа 140-150-ые оёхадаг байха юм. Иигэжэ, 1946 оной өөрынгөө үйлэдбэриин программые 11 һарын хугасаа соо 305,7 процент дүүргэнхэй.

Гансахан даалгабарита ажалаа хээд байдаггүй, мүн олониитын ба политическэ хүдэлмэридэ эдибхитэйгээр хабаадалсдаг байха юм. Урдань үзэг бэшэг мэдэхэгүй байһан аад, Очирма Гармаевна хадаа мүнөө эрдэм номдо һураад, ВКП(б)-гэй историин хураангы курсые гүнзэгыгөөр шудалжа байна.

Нүхэр Доржиева 1944 ондо ВКП(б)-гэй члендэ ороһон байна.

Очирма Гармаевнагай үбсүүндэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ хэһэн шэн габьягай түлөө медаль яларна. Гадна БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумһээ, Забайкальска фронтын Сэрэгэй Соведһээ, артелиингээ правлениһаа хэдэ дахин үнэтэ шангуудта хүртэһэн байна.

„Кооператор комсомолец" гэжэ артелиинхид болбол энэ харюуталгатай ба хүндэтэй ажалые өөрынгөө эрхим басаганда найдаба.

Шэнэ үзэг бэшэгтэ һуралгые хаа-хаанагүй үргэнөөр эмхидхэхэ

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обком ба БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет болбол энэ оной октябрь һарада ород алфавит дээрэ зохеогдоһон бурят-монгол үзэг бэшэгтэ һуралгые үргэнөөр эмхидхэхэ тухай шухалын шухала тогтоолые абаһан байна. Энэ тогтоолой ёһоор үзэг бэшэгтэ һуралга республикын бүхы колхозуудаар, тэдэнэй фермэнүүд дээгүүр, бригадануудаар, гүүртэнүүдээр, мүн республикын центральна ба аймагай бүхы эмхизургаануудаар декабриин 15-һаа эхилжэ эмхидхэгдэхэ ёһотой байгаа.

Дурсагдаһан тогтоолые бэелүүлхын түлөөдэ зарим аймагуудта ба мүн эмхизургаануудта нилээдгүй хүдэлмэринүүд ябуулагдаһан байна гээшэ. Жэшээлхэдэ, Ториин аймагай гэгээрэлэй таһаг хадаа ород алфавит дээрэ зохеогдоһон бурят-монгол үзэг бэшэгые мэдэхэгүй хүнүүдэй бүридхэлые гаргажа, аймагайнгаа хэмжээ дээрэ шэнэ үзэг бэшэгтэ һургаха хүдэлмэриие зохеохо талаар бага бэшэ хүдэлмэри ябуулһан байна. ВКП(б)-гэй Хэжэнгын айком болбол ВКП(б)-гэй Обкомой ба БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын зорилгоор, нилээдгүй олон тодорхой арга хэмжээнүүдые хараалһан байна. Иимэрхүү эмхидхэлэй шанартай хүдэлмэринүүд бусадшье аймагуудаар ябуулагдажа байна.

Гэхэтэй хамта, ород алфавит дээрэ зохеогдоһон бурят-монгол үзэг бэшэгые шудалха хүдэлмэриие эмхидхэхэ талаар гаргагдаһан ВКП(б)-гэй Обкомой ба БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ ябадал республикын олонхи колхозуудаар, мүн городой ба аймагуудай эмхизургаануудаар тон хангалтагүйгөөр хэгдэжэ байна. Шэнэ үзэг бэшэг шудалха ябадал Пединститудай бурят багшанарай дунда оройдоошье эмхидхэгдээгүй ба энэ талаар бэлэдхэлэйшье хүдэлмэри хэгдээгүй байба. Буркоопсоюзай коллективэй дунда тус хүдэлмэри баһал зохеогдоогүй байха юм. Энэ хүдэлмэриие эмхидхэхэ талаар ВЛКСМ-эй Обком болбол бодото арга хэмжээнүүдые оройдоошье абаагүй байна. Шэнэ алфавитые олониитын дунда үргэнөөр нэбтэрүүлхэ ябадалые эмхидхэхэ уялгатай. Гэгээрэлэй Министерство болбол өөрынгөө энэ уялгые тон лэ хангалтагүйгөөр бэелүүлжэ байха юм.

Эдэ бүхы дутагдалнуудые саашадань ябашье тэсэжэ болохогүй. Ород алфавит дээрэ зохеогдоһон бурят-монгол үзэг бэшэгые олониитын дунда нэбтэрүүлжэ, бурят-монгол ажалшадые шэнэ алфавидта һургаха гээшэ гүрэн түрын шухала асуудал болоно. Иимэһээ ВКП(б)-гэй Обкомой ба БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые дүүргэхэ ябадал хадаа Гэгээрэлэй Министерствын, аймагай гэгээрэлэй таһагуудай ба бүхы советскэ, комсомольско болон партийна органуудай шухалын шухала зорилгонь болоно.

Энэ шухала асуудалые эмхитэйгээр ба зүбөөр бэелүүлхын түлөөдэ ямар бодото хэмжээнүүдые абаха ёһотойб гэбэл: колхоз ниитэ ба албахаагшадые шэнэ үзэг бэшэгтэ һургаха хүдэлмэриие ямаршье удааралтагүйгөөр бүхы колхозуудта, эмхизургаануудта эхилхэ ёһотой. Шэнэ алфавидта һургаха багшанарай дутуу байгаа һаань, тэдэнэрые энэ дары томилон оложо, бодото заабари ба методическа туһаламжаар хангаад, хүдэлмэридэнь үргэнөөр оруулхань шухала. Шэнэ үзэг бэшэг шудалагшадые хэрэгтэй юумээрынь—карандаш, тетрадь гэхэ мэтээр хангаха хэрэгтэй. Һуралсалые ябуулха туһай байра ба бусад хэрэгсэлнүүдые дүүрэн бии болгохо ёһотойбди. Манай революционно шэнэ үзэг бэшэгтэ һургаха гээшэ орын хэрэг бэшэ, харин политическэ удхатай гүрэн түрын харюусалгатай хэрэг байхаһаа гадна, хүндэтэй ба маша һонирхолгой хэрэг мүн болоно.

Тиимэ болохолоорынь, энэ хэрэгтэ нобшо, хойрог ба нэрэ тэлыгээр хандаха ябадал оройдоошье гараха ёһогүй. Ажалшан ниитые шэнэ үзэг бэшэгтэ һургаха хүдэлмэри хадаа үнэхөөрөө шанартайгаар, бодотоор ба ёһотой һайн үрэ дүнгүүдые гаргажа шадахаар ябуулагдаха ёһотой. Ажалшан арадые эрдэмдэ һургаха гээшэ угаа хүндэтэй ба нангин хэрэг мүн. Энэ шухала хэрэгые хэн һайнаар ябуулнаб, тэрэ хадаа гүрэнэй шухала хэрэгтэ зүбөөр ба харюусалгатайгаар хандана гээшэ. Ород алфавит дээрэ зохеогдоһон бурят-монгол үзэг бэшэгые шудалха хүдэлмэриие газар бүхэндэ үргэн далайсатайгаар ябуулжа, шэнэ алфавидые үргэн ниитэдэ хүргэхын түлөө шармайн оролдое!

Би уялгаяа яажа дүүргээ биб

Би загаһанай ажаүйлэдбэриин республиканска зүблөөндэ хабаадалсахадаа загаһа барилгын жэлэйнгээ түсэбые Сталинска Конституциин 10 жэлэй алдарта ой болтор үлүүлэн дүүргэхэ гэһэн социалистическэ уялга бригадынгаа үмэнэһөө абаһан байгааб.

Манай бригадын членүүд абаһан уялгаяа дүүргэхын түлөө өөһэд хоорондоо мүрысөө. Илангаяа загаһа барилгын таарамжатай сезон болохо зунай үелэ эрхимээр хүдэлмэрилөөбди. Жэшээлхэдэ, зунай сезоной түрүүшын үдэрһөө эхилээд үдэр бүридэ губшуураараа 100 центнерһээ доошо бэшэ омуль баридаг байгаабди.

Мүн гульмэшэд нүхэд Смоляков ба Галкин гэгшэдэй хүтэлбэри доро нэгэ эрьесэ соогоо 8 центнер хүртэр загаһа барижа тушаадаг байгаа.

Хүдэлмэришэдэй хүсые зүбөөр хубаарилан табиха, хүдэлмэриин үдэрые ашагтайгаар хэрэглэхэ гээшэ ехэхэн удхашанартай юм. Тэрээнһээ гадна загаһашадай дүй дүршэлдэ анхаралаа табиха ба залуу загаһашадта саг үргэлжэ туһаламжа заабари үгэхэ гээшэ мүн лэ шухала хэрэг болоно. Тиигэжэ, би арбаад залуушуулые загаһанай агнуурида һургааб. Тэдэнэрэй дундаһаа нүхэд Горячкин, Афанасьев, Герасимова гэгшэд загаһа барихын талаар ехэхэн мэргэжэлтэй боложо, мүнөө губшуурай бригадануудай бригадирнууд болоо. Тэдэнэрэй бригаданууд элбэг ехэ загаһа олзоборилгоороо комбинат соогоо илгаранхай.

Манай бригада декабриин 5-да загаһа барилгын жэлэйнгээ түсэбые 167,4 процент дүүргэжэ, комбинат соогоо түрүү һуури эзэлээ. Ажал хүдэлмэри дээрэ һайн аша үрэ түйлаһанайнгаа түлөө би БМАССР-эй Верховно Совѐдэй Хүндэлэлэй грамотада хүртэһэн ба бригадын членүүд 10 мянган түхэригэй шан абаба.

С. ЛАТКИН — Хойто-Байгалай загаһанай комбинадай губшуурай бригадын бригадир.

Хандагайнхидай уряалые хүлеэн абаба

1946—47 оной намар-үбэлэй сезондо модо бэлэдхэлэй түсэбые Советскэ Армиин һайндэр—1947 оной февралиин 23 хүртэр дүүргэхэ гэһэн Хандагайнхидай уряалые Сэлэнгын леспромхозой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшад зүбшөөн халсаба.

Эндэхи модошод өөһэдынгөө бүхы арга-боломжонуудые хаража үзөөд, намар-үбэлэй модо бэлэдхэлэй түсэбые февралиин 23-да бэшэ, харин 15-да дүүргэхэ, түсэбһөө гадуур 1670 кубометр модо бэлэдхэхэ ба шэрэхэ гэжэ тогтообод.

Хүбөө Хандагайнхид ажалай бүтээсые отололгоор—120 процент, уһанай эрьедэ оруулгаар—140 процент, зөөлгөөр—160 процент дээшэлүүлхэбди гэһэн уялга абаһан байгаа һаань, Сэлэнгынхид тэрэ уялгануудһаа дээгүүр ажалай бүтээсые түйлахаа гэбэл: отололгоор—125 процент, уһанай эрьедэ оруулгаар—143 процент, зөөлгөөр—170 процент хүргэхэ уялга абаба.

А. Старкова.

Депогой түрүүшүүл

Улан-Удын депогой 162 хүдэлмэришэд дүрбэдэхи Сталинска табанжэлэй түрүүшын ба хоердохи жэлдэ бүтээхэ ажалайнгаа даалгабаринe дүүргэээд ба үлүүлэн дүүргэээд байна.

Жэшээлхэдэ, токарьнууд нүхэд Каликин, Барков, Анциферов, түмэршэ дархашуул Провоторов, Гороненко, электромонтер Вишняков гэгшэд түс бүри хоер жэл хахадай турша соо бүтээхэ ажалай нормые дүүргэбэд.

Мүн депо соогоо хүндэтэй болоһон слесарь нүхэр Алексеенко гэгшэ энэ оной 11 һара соо хүдэлмэрилөөд байхадаа гурбан жэлэйнгээ нормо гүйсэдхэжэ шадаа.

Мүнөө депогой хүтэлбэрилхы хүдэлмэришэд элэ түрүүшүүлэй дүй дүршэлые жэшээ болгожо өөһэдынгөө коллективэй дунда РСФСР-эй ба БМАССР-эй Верховно Совѐдүүдтэ һунгалтануудые хэхэ үдэрэй хүндэлэлдэ зорюулһан социалистическэ мүрысөө эмхидхэжэ байна.

Г. ГОЛОВ.

„Победа" артелиинхидэй үнэтэ үүсхэл

«Победа» гэжэ олзоборилгын артелиин (түрүүлэгшэнь нүхэр Черкашин) коллектив үйлэдбэри дээрээ һайн показательнуудые түйлана. Энэ артелиинхид жэлэйнгээ түсэбые үнгэрһэн һарын 20-до дүүргэээд, жэлэй эсэс хүртэр түсэбһөө гадуур 100 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилэн гаргажа, ажалшадта худалдаха гэһэн уялга абаба.

Мүнөө элдэр 32 мянган түхэригэй хэмжээндэ продукци үйлэдбэрилэн гаргажа, өөрынгөө лавкануудаар дамжуулан худалдаа.

Стахановецүүд нүхэд Минаев, Бекишев Магула, Субочева, Разуваева гэгшэд жэлэйнгээ түсэбые 6 һарын туршада дүүргэнхэй.

Кварталайнгаа түсэбые дүүргэбэ

Манай республикын страховой органуудай хүдэлмэрилэгшэд Читын областиин страховой органуудай хүдэлмэрилэгшэдтэй мүрысэжэ, Сталинска Конституциин һайндэр—декабриин 5-да мүнгэ элсүүлгын дүрбэдэхи кварталай түсэб 104 процент дүүргэжэ Читынхидые илахаһаа гадна РСФСР дотор түрүү һуури эзэлһэн байна.

Мухаршэбэрэй страховой инспекци (ахалагша инспектор нүхэр Полянский) бүхы түсэбөө 162 процент гүйсэдхэжэ республика дотороо түрүү һуури эзэлбэ. Сэлэнгын страховой инспекци (ахалагша инспектор нүхэр Александров) түсэбөө 160 процент дүүргэжэ хоердохи һуури эзэлбэ.

В. Подставин.

Һэбхи халирхай хүтэлбэриин үрэ

(Республикын малажалай Министерствын хүдэлмэри тухай)

Энэ оной ноябрь һарын эхэн Хэжэнгын аймагай малажалай һагай хүтэлбэрилэгшэдэй журам алдаһан тухай республикын малажалай Министр нүхэр Хазагаевта мэдээсэгдээ һэн.

Юун болооб гэхэдэ, Министерствын зүгһөө Хэжэнгэ худар эльгээгдэһэн олон тоото приказууд, захиралтануудба заабаринууд агаарта туиаһан абяандал адли, мүр улагүйгөөр арилдаг байшоо гэбэл тэдэниие дүүргэхэ уялгатайбди гэжэ хэншье бэеэ тоолодоггүй байба. Хэжэнгын АЖО Министерствоһээ үгтэһэн дүн хамта 107 приказ ба захиралтануудые дүүргэээгүй байна гэжэ Министерствын аппарадай хүдэлмэрилэгшэд тоолоожо гаргаба.

Энээн тухай дуулахалаа нүхэр Хазагаев сухалаа хүрэжэ, Министерствын приказуудые яахадаа дүүргэээгүй байһан тухай ушар шалтагааниие тайлбарилжа үгэгты гэээд, 108-дахи захиралта Хэжэнгэ худар ябуулагты гэбэ. Теэд, энэ приказшье хүүшан харгыдаа ороод хосорһон байха юм. Иимэ «гасалантай» ушарал болоһон тухай Министр өөрөөшье удангүй мартажархиһан байгаа.

• • •

Дээрэ дурсагдаһан ушар баримта халаа республикын малажалай Министерствын ба тэрэнэй хүдөө нютагуудай органуудай хүдэлмэридэ үсөөн бэшэ үзэгдэдэг байха юм. Энэ халаа түс Министерствын ямараар хүдэлмэрилжэ ба хүтэлбэрилжэ байһаниие эли тодоор харуулна.

Республика доро малажалай Министерствые болон аймагуудта малажалай таһагуудые бии болгоһон сагһаа хойшо аяар 8 һараһаа үлүү болоод байна. Иигээд байхадань малажалые хүтэлбэрилхэ хэрэгые эрид һайжаруулха тушаа элдэ бодо результат гараха юм гэжэ яһала хүлеэхээр байгаа. Теэд түнэнтэ дээрээ иимэ юумэ үзэгдөөгүй байшоо.

Шэнэ Министерствын ажалдань һайн юумэ харагдаадүй байтар харин эндэ албан хойрог зан гаргаха ба журамаа алдаһан ябадалнууд үзэгдэдэг болонхой. Хооһоор хэлээд дүүргэнгүй, нэгэ хэдэн ушар баримтануудые хараад үзэе.

Август һара соо Министерствын хоер харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд болохо главна зоотехник нүхэр Балдаев ба главна ветврач нүхэр Худяков гэгшэд Түнхэнэй аймагай колхозуудай малажалые шалгажа үзэхэеэ ошоо һэн. Тэндэ ехэхэн дутуунуудые элирүүлэн олоожо, энээн тухай тэдэнэр өөрынгөө Министртэ бэшэгээр элидхэһэн байна. Тиигэмсээрээ нүхэр Хазагаев болбол Түнхэнэй аймагай малажалай таһагай хүтэлбэрилэгшэдые элидхэлтэйгээр дуудахые ба «Түнхэнэй аймагта малажалай байдал тухай» приказ бэшэжэ бэлдэхые Министрын орлогшо нүхэр Вахрушевта захирһан байгаа.

Сентябрь үнгэрбэ. Энэ приказ бэлэн болгоогүй. Тэрэ гэһэнһээ хойшо гурбан һара хахад болоод байхада урагшагүй приказ, мүнөө хүртэр гаргагдаадүй.

Энэ хадаа тиимэ гаргуу ехээр гайхуулха ушар бэшэ, харин Министерствын аппарадай хүдэлмэриин дүй дүршэл юрэ иимээр лэ ябажа байдаг жэшээтэй.

Сентябриин 11-дэ Түнхэнэй аймагта ветеринарна хүдэлмэриин ямар байһан тухай министртэ бэшэгээр элидхэһэн байна. Удаа ташуу приказ гаргаха тухай захиралта үгтэһэн аад, тэрээнһээ хойшо аяар 34 хоног үнгэржэ, тэрэ приказда октябриин 15-да гар табигдаад, 50 хоноһон хойно декабриин 4-дэ аймагуудта эльгээгдээ бэлэй.

Сентябриин 13-да республикын Министрнүүдэй Совет болбол колхозуудһаа илгажа гаргаһан тухай акт зохеогдоогүй үхэр малнуудые мяха тушаалгада абаһан тухай асуудал тушаа тусхай тогтоол гаргаһан байха юм. Энэ гуримгүй байдалай гэмээр тушаагдаһан малай дунда түрэхэ эхэ малнууд оролсоһон байба. Министрнүүдэй Совет болбол тиимэ ябадалые болюулхын тулада колхозуудта үхэр мал илгаха хэрэгые гуримшуулхые малажалай Министерствые уялгалһан байгаа. Колхозуудай мал тушаалгын түлэг эхилээд байхада энэ тогтоол гараа һэн. Тиимэ дээрэһээ, малажалай Министерство яаралтай түргэн хэмжээ абаха еһотой байһаниинь мэдээжэ.

Теэд, энэ «яаралтай түргэн хэмжээнүүд гээшэнь» иимэрхүү байна гэбэл:

Ноябриин 30-да приказ гаргагдажа, тэрэнэй еһоор үхэр мал илгаха хэрэгые гуримтай болгохо хэмжээ ябуулгануудые дүүргэхэ болзор тогтоогдоо гэһэн гэхэдэ: АЖО нууд **декабриин 10 хүртэр** колхозуудта үхэр малые илгаха специалистнуудай списогүүдые баталха еһотой байба. Тиигээд тэдэ списогүүдынь **декабриин 15 болтор** Министерстводэ үгтэхэ еһотой. Удаа тээнь Министерствын управленинүүдэй начальнигуудынь үхэр мал илгаха гурим тухай саг зуурын заабари ба тэрээн тухай актын формонуудай проектые **декабриин 25 хүртэр** зохеожо, Министрын баталамжада табиха еһотой байха юм.

Иигээд байхадаа Министрнүүдэй Совѐдэй тогтоолой гараһанһаа хойшо аяар **гурбан** һара болоод байхада, тэрэ тогтоолые бэелүүлхэ бэлэдхэл хэгдэжэ үшөө дүүрэхэгүй байнабшуу.

Малажалай Министерствын аппарат эгээ иимэ хүжүүн толюураар хүдэлдэг байха юм.

Министерствын аппарадта нэгэ хэдэн гол управленинүүд бии болобошье, тэдэнэр түс тустаа болон мүн Министерство бүхыдөөшье ажалаа ябуулха тодорхой түсэб зохеодоггүй, дан нобшо назагай гаар хүдэлмэрилдэг зантай. Иигээд байхадань, АЖО-нуудшье өөрынгөө Министерствые һажаадаг байһаниинь гайхалтай бэшэ.

Иимэ болохолоороо, Министерствын аппарат гээшэ юу хэдэг юм?— гэһэн асуудал табигдана. Эндэ малажалай байдал тухай элдэбын тоо мэдээнүүдые суглуулжа ба бүрид хэн бэшэжэ, сагаа барадаг байна. Тиихэдээ Министерствын аппарадта хүдэлмэрилжэ байһан хүнүүд эдэ тоо мэдээнүүдые аймагуудһаа суглуулжа абахын тулада хэдэн үдэртэ телефон бахижа һуудаг. Ушарынь хадаа, жаяг заршамаа алдаһан олонхи АЖО нууд адуу мал тухай тоо мэдээнүүдые саг болзор соонь үгэнгүй нобшордог байна.

Иигэжэ суглуулһан тоо мэдээнүүдые хаража, хаана ямар аймагта адуу малай гарза ехээр болоожо, хаана ямар газарта амгалан бэшэ байнаб гэжэ мэдэхэдээ, тэдэ аймагууд худар телеграммануудые ябуулдаг, хүнүүдые эльгээдэг байха юм. Хожомдонги аймагуудта анхаралаа табихань зүб ааб даа. Теэд эртэнһээ зохеогдоһон тодорхой түсэбгүйгөөр, мүнил тоо мэдээнүүдые хаража, ажалаа ябуулха гээшэ дан халирхай һэбхи хүтэлбэри болохо байһаниинь элитэ. Тиимэ халаа, эдэ бүхы амгалан бэшэ байдалай юун дээрэһээ тохеоллоһон ушар шалтагааниие гүнзэгыгөөр шэнжэлжэ үзэнгүйгөөр үнгэргэнэ...

Министерствын хүдэлмэрилэгшэд хүдөө гараад ябахадаа, тэндэ болоожо байһан дутуу дунда зүйлнүүдые гндэһээрынь элирүүлжэ гаргаад заһаха заларуулха хэмжээнүүдые абадаггүй, харин хараһан үзэһэн дутуунууд тухай униагай ута юумэ саарһан дээрэ бэшээд лэ хизаарладаг зантай.

Хүдөө нютагуудта угаа олон приказууд ба заабаринуудые эльгээжэ байхадаа, энэ Министерство болбол тэдэниие хүсэндэнь хүргэхэ ба дүүрэлтэ болгохо гэжэ оролдоогүй байхань гайхалтай. Саарһан дээрэ гар табигдаал юм хадаа.—дүүрээ гэжэ бододог байнабшуу. Эгээ иимэ байһан хадаа, гансахан Хэжэнгын аймаг худар эльгээһэн аяар 100 гаран приказууд ба заабаринуудынь дүүргэлтэ болгогдонгүй, хооһон саарһан дээрэ үлэһэн байгаа.

Республикын малажалай гол шухала асуудалнуудые энэ Министерствын архилдаггүй байһыень нилээд олон үльгэр жэшээнүүдээр гэршэлэн харуулжа болохо байна. Тэдэнэй дундаһаа нэгэ хэдэн жэшээнүүдые хараад үзэе.

Бүгэдын мэдэһээр, республикын олонхи колхозуудта адуу морид ой тоо толгой мүнөө хүртэр хорожо байһан заншаа. Адуунай түл абаха ябадал хангалтагүй. Зарим колхозуудта адуу мори үсхэбэрилгэ угаа муу байдалтай.

Теэд, малажалай Министерство болон тэрэнэй адуу мори үсхэбэрилгын Управлени халаа адуу моридой тоо толгой юун дээрэһээ хорожо байһанай бодото шалтагааниие мэдэнэ гээшэ гү? Тиигээд түс түс аймагууд ба колхозуудай тэндэхи нютагайнь онсо байдалые харалсажа, адуу үсхэбэрилгые һайжаруулха хэмжээ-ябуулгануудай тодорхой программа зохеогоод байна гү? Эдэ бүхы асуудалнуудта гансал үгы гэһэн шүрүүн харюу үгэхэ хэрэгтэй.

Дам саашаа, үбһэ тэжээл тухай асуудалые абаад үзэе, бүгэдын мэдэһээр, үбһэ тэжээл хомор, дутадаг ушарһаа олоншог колхозуудта жэл бүридэ айхабтар ехэ гарза гай ушардаг байнабшуу. Үбһэ тэжээлэй база бии болгохо гэһэн асуудал хадаа, малажалай хуби заяае шиидхэхэ гол шухала асуудал мүн. Тиимэ хадань, малажалай Министерство энэ асуудалые дүүрэн һайнаар зохеожо гаргаад байна гү? Энэ ехэхэн хэрэгэй зарим хуби болохо—бэлшээриин мал үсхэбэрилхэ хэмжээ ябуулганууд зохеогдобо гү? Баһал үгы даа.

Үшөө нэгэ жэшээ харуулбал: олоншог колхозуудта адуу малай ашаг шэмэ үгэлгэ (һү, нооһон) дан бага байна. Гэхэ зуура, хэдэ хэдэн колхозууд өөһэдынгөө үхэр малһаа ашаг шэмэ элбэг ехээр абадаг болонхой. Теэд, малажалай Министерство энэ хэрэгые һайжаруулха хэмжээ-ябуулгануудай программа ба түрүү колхозуудай дүй дүршэлые хамтадхажа, олоной дунда нэбтээрүүлхэ түсэб зохеогдонхой гү? Мүн лэ үгыл даа.

Энэ мэтын жэшээнүүд дээрэһээ харахада, республикын малажалай Министерство дан һэбхи ба нобшоор хүдэлмэрилжэ байна. Тиимэ халань, тэрэнэй тогтоһонһоо хойшо 8 һара соо хүдэлмэрилһэн результадынь харагданагүй. Малажалай Министерствын хүдэлмэриие эрид шууд шэнэдхэн табиха шухала.

Л. Иванов
О. Яковлев.

„Б.-М. Үнэн" газетын материалаар хэмжээ абтаба

„ТАРБАГАТАЙН АЙМАГТА БЮДЖЕТ ЮУНДЭ ДҮҮРГЭГДЭНЭГҮЙБ?"

Тарбагатайн аймагай финансова таһагай хүдэлмэрилэгшэд мүнгэ суглуулгын түсэбые дүүргэхэ арга-боломжотой байһан аад, хоёр жэлэй турша соо мүнгэн зөөри оруулха түсэбөө хододоо дүүргэдэггүй байһанайнь тухай «Тарбагатайн аймагта бюджет юундэ дүүргэгдэнэгүйб» гэһэн гаршагтай статья манай газетэдэ толилогдоһон байгаа. Шалган үзэхэдэ, тэрэ статья соо хэлэгдэһэн зүйлнүүд зүб байгаа.

Тарбагатайн аймагай прокуратураар ахалагша инспектор Шергин хүүлиин харюусалгада хабаадуулагдаба. Главна бухгалтер Петрова ба налоговой агент Тимофеева гэгшэд бюджет дүүргэлгые таһалдуулһанай түлөө дисциплинарна харюусалгата хабаадуулагдаба—гэжэ БМАССР-эй прокуратураһаа манай редакцида мэдээсэбэ.

Хабарай тарилгада хаһа саг соонь бэлэдхэе

★

Д. ЭРДЫНЕЕВ,
ВКП(б)-гэй Обкомой хүдөө ажалай таһагые даагша.

★ ★

1947 оной ерэхэ хабарай тарилга хадаа республикын хүдөө ажахые саашадань хүгжүүлхэ ябадалда угаа ехэ удхашанартай байна. Ерэхэ жэлдэ колхоз бүхэн үндэр ургаса хураажа, Эхэ орондоо таряа талха элбэгээр үгэхэ уялгатай. Сагай уларилай хэлышье муу байбал, 1947 ондо тогтууритай ургаса хураажа республикынгаа тарянажалай гээгдэлые усадхахын тула мүнөөнһөө эхилээд хабарай полевой хүдэлмэридэ бэлэдхэл хэхэ ябадал шухалын шухала зорилго болоно.

Энэ оной декабриин тэн үнгэрбэ. Тиигэбэшье, республикын олонхи аймагууд хабарай тарилгада тон удаанаар бэлэдхэжэ байха юм. Гэхэтэй хамта, Ториин, Закаменай, Зэдын ба Прибайкальска аймагууд 1946 оной таряа сохилгые дүүргээгүй байһаар. Энэ хадаа жэгшүүритэ ябадал мүн. Таряа сохилгые саг соонь дүүргэхэ шухала хэрэгтэ дурсагдагша аймагуудай партийна советскэ органуудай харюусалгагүйгөөр хандаһаниинь эндэ элиржэ үгэнэ. Республикын диилэнхи аймагууд ороохото культурануудай ба хартаабхын үрһэ хаалгые болошогүйгөөр удааруулжа байна. Кударын, Хэжэнгын, Тарбагатайн, Мухаршэбэрэй, Закаменай аймагууд түсэбөө минил 11—12 процент дүүргэээд байна. Эдэ аймагуудай партийна, советскэ ба колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд үрһэ хүрэнгэтэй болохо бүхы арга-боломжонуудые хэрэглэхэ тушаа анхаралаа табингүй, харин урда жэлнүүдэйхи шэнги гүрэнһөө абахаар найдажа һуунад.

Иимэ һанал бодол хадаа, гүрэнэй интересүүдтэ таарахагүй гээшэ.

Зарим колхозууд хэтэрхэдээ байһан үрһэ хүрэнгээ нарин нягтаар харууһалангүй, гутаажа, үрижэ байха юм. Жэшээлхэдэ, Закаменай аймагай Хамниин сомоной Калининай нэрэмжэтэ колхоздо (правлениинь түрүүлэгшэ Бутин) аяар 178 центнер хүрэнгын шэниисэ гутаһан, 70 центнер хүрэнгэ үригдэһэн байна. Мүн энэ аймагай Үлэгшэнэй сомоной Калининай нэрэмжэтэ колхоздо 15 центнер просо гутаһан байха юм. Бичурын аймагай «Сталинский путь» колхоздо 962 килограмм хүрэнгын тарян үригдэһэн ба 63 центнер таряа тоо бүридхэлдэ оруулагдангүй далдалагдаһан байба. Энэ баримтанууд хадаа үрһэнэй фонд байгуулха ба тэрэниие хадагалха хэрэгтэ зарим колхозуудай ба газартаряалангай органуудай хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалгагүйгөөр хандаһые харуулна.

Аймагуудай партийна, советскэ органууд болбол ерэхэ жэлэй тарилгада эрхим шанартай үрһэ бэлэдхэхэ хүдэлмэриие түргэдхэхын шанга хэмжээ абаха уялгатай. Нэгэшье килограмм орооһоной гү, али хартаабхын хүрэнгые гутааһан, үриһэн хүнүүд хуулиин шанга харюусалгада хабаадуулагдаха байна.

Колхоз бүхэнэй үрһэ хаалгын ябасые мэнэ гэһээр шалгажа, тэрэ түсэбые заатагүй дүүргэхын зорилгоор, бии байгаа бүхы арга-боломжонуудые хэрэглэхэ шухала. Үрһэнэй фонд байгуулха түсэбөө дүүргээгүй колхоз монсогоршье таряа ба хартаабха үрихэ гаргашалха эрхэгүй. Үрһэ хаалгые али болохоор шамдуулхатай хамта, таряа сэбэрлэлгые хаа-хаанагүй шангадхаха хэрэгтэй.

Мүнөө жэлдэ үбэлэй агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые саг соонь, эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ шухала. Аймаг, колхоз бүхэн поли дээрэ наг шэбхэ гаргаха, саһа тогтоохо, шубуунай аргал, үнэһэ суглуулха түсэбүүдээ болзор соонь дүүргэхэ еһотой. Тиигэбэшье, агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые республикын зарим аймагууд үшөө мүнөө хүртэр эхилээдүй байһаар. Хориин, Закаменай, Кударын, Зэдын, Сэлэнгын ба бусад аймагуудай партийна, советскэ хүтэлбэрилэгшэд тарилгада бэлэдхэлэй энэ шухала хүдэлмэриие ехэхэнээр гэдэргэнь татажа байха юм. Хэтэрхэлээ Закаменай аймгүйсэдком ба газарай таһаг мүнөө хүртэр үбэлэй агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые үнгэргэхэ түсэб колхозуудта хүргэнгүй, гүрэнэй энэ шухала хэрэгые өөрөө бүтэхэ ябадалда найдажархиһан байна. Гадна зарим колхозууд агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые үнгэргэхэ түсэб колхозуудта хүргэнгүй гүрэнэй энэ шухала хэрэгые өөрөө бүтэхэ ябадалда найдажархиһан байна.

Үбэлэй үеын агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые удааруулга хадаа 1947 ондо үндэр ургаса хурааха ябадалда һаад ушаруулһан хэрэг болоно. Тиимэ хадань аймагуудай партийна, советскэ, газартаряалангай органууд болон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые үнгэргэхэ хэрэгтэ иимээр хандадаг ябадалаа огтолон орхижо, энээниие саг соонь, эрхим шанартайгаар дүүргэхэ бүхы хэмжээнүүдые абаха еһотой.

Трактор ба хүдөө ажалай машина зэмсэгүүдэй заһабарилга баһал хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Үшөөтэйн, Итанцын ба бусад МТС-үүд трактор заһабарилгын 4-дэхи кварталай түсэбые таһалдуулха тухайдань хүргэбэ. Үшөөтэйн МТС-эй директор нүхэр Перевалов, Итанцын МТС-эй директор нүхэр Какаулин гэгшэд трактор машинануудаа тарилгада эрхим шанартайгаар бэлэдхэхэ тушаа бүхы һаналаа табингүй, һанаа амар һуужа байһаар. Тиихэдэнь заһабарилгые түргэн дүүргэхэ ябадалда шухала анхаралаа хандуулһан Хориин, Жиримскэ МТС-үүд 4-дэхи кварталай түсэбые амжалтатайгаар дүүргэбэ.

Плуг, сеялкэ, хомут тоног ба бусадые заһабарилха бригада, звенонуудые хүсэлдүүлхэ, хүдэлмэриин түсэб зохеохо эдэ бүхэниие олонхи аймагууд унжагайруулһаар.

Республикын газартаряалангай Министерство хадаа нютагуудтахи газартаряалангай органуудай бүхы хүдэлмэрилэгшэдые хабарай тарилгын бэлэдхэлые амжалтатайгаар үнгэргэхэ хэрэгтэ элсүүлжэ шадаагүй байха юм. Агрономууд болон хүдөө ажалай бусад мэргэжэлтэд тэрэшэлэн аймагай газарай таһагые даагшадай олонхидынь хүдөө колхозуудта гаража, тарилгада бэлэдхэхэ хэрэгтэнь туһа хүргэдэггүй харин канцеляртаал һуужа байнад. Газартаряалангай Министерство болбол нютагуудтахи байдалые хүсэд мэдэдэггүй байха юм.

Аймагуудай партийна организацинууд болбол газарай таһагуудай хүдэлмэриие хүсэд шалгажа, тарилгада бэлэдхэлые шангадхаха хэрэгтэнь бодото туһаламжа үзүүлнэгүй.

Мүнөө үедэ хүдөөгэй комсомолецууд, коммунистнууд, газартаряалангай органуудай мэргэжэлтэд ба эрэгтэй эмэгтэй колхозникуудай эгээл шухала зорилгонуудай нэгэн хадаа хабарай тарилгада хаһа саг соонь, эрхим шанартайгаар бэлэдхэхэ ябадал болоно. Тарилгада бэлэдхэлэй элэ бүхы дутуунуудые усадхаха ябадалда аймагуудай партийна, советскэ, газартаряалангай органууд болон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд эгээл шухала анхаралаа табижа, ерэхэ жэлдэ үндэр ургаса хураалгые түйлаха еһотой.

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай республикын колхозууд тон бага ургаса хурааһан байна. Энэ хадаа гансахан лэ ган гасуур байһан дээрэһээ бэшэ харин, тарилгада бэлэдхэлые муугаар үнгэргэһэн дээрэһээ болоно. Олонхи колхозууд газарай хүрьһые муугаар элдүүрилжэ, полиео буртаг үбһэндэ ехээр даруулдаг, агротехникын заабаринуудые хазагайруулдаг байгаа. Тэрээн дээрэһээ ороохото ба бусад культурануудай ургаса хэдэн дахин доошоо ороһон байха юм.

Түрүү колхозуудай дүршэл дээрэһээ харахада, сагай уларилай ямаршье муу байгаа һаань, һайн ургаса түйлагдаха байна. Имагтал тарилгада саг соонь эрхимээр бэлэдхэхэ, газарай хүрьһые һайнаар элдүүрилжэ агротехническэ бүхы заабаринуудые бэелүүлхэ ябадал үндэр ургаса түйлаха арга олгоно гэжэ түрүүшүүл мэдэхэ байна.

Ерэхэ жэлдэ заатагүй үндэр ургаса хурааха зорилгоео эрэгтэй эмэгтэй колхозник, МТС, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэ бүхэндэ ойлгуулха шухала. Республикын колхозууд 1947 ондо тогтууритай ургаса хурааха дүүрэн аргатай. Сэрэгэй үеынхидэ орходоо колхоз, МТС болон совхозуудай хүдэлмэришэ хүсэн нилээдгүй олошорһон байна. Имагтал бии байгаа бүхы арга-боломжоео зүбөөр ба хүсэдөөр хэрэглэхэ шухала. Тиигэбэл, бидэнэр ерэхэ жэлдэ ороохото ба овощной культурануудай үндэр ургаса абажа, 4-дэхи сталинска табанжэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ бата бэхи үндэһэ һуури табиха байнабди.

Хабарай тарилгада хаһа соонь эрхим шанартайгаар бэлэдхэхын тулада колхознигууд ба МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй дунда социалистическэ мүрысөө бүри шангаар дэлгэрүүлхэ хэрэгтэй. Аймаг, колхоз, бригада, звено, хүн бүхэнэй бэедээ абаһан уялгаяа дүүргэхэ хэрэгтэнь нютагуудтахи хүтэлбэрилхы органууд бодото туһаламжа үзүүлхэ үүргэтэй байна.

…ИИН ГҮРЭНЭЙ ТЕРРИТОРИ ДЭЭРЭ БАЙГАА СЭРЭГҮҮД ТУХАЙ

ГЕНЕРАЛЬНА АССАМБЛЕЙ ДЭЭРЭ ДЕКАБРИИН 8-ДА В. МОЛОТОВОЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

…оветскэ дурадхал ба американска нэмэлтэ

…сподин түрүүлэгшэ, господи… делегадууд!

…эдэнэр хадаа Советскэ прави…твын гүсэлээр табигдаһан …дэмэл нацануудай сэрэгүүдэй … Нэгэдэмэл нацануудай ба …ин бэшэ гүрэнүүдэй территори … байдаг ушар тухай асууда… мүнөө хаража байнабди. Бидэ… …лаа Генеральна Ассамблейдэ …ынгөө түлөөлэгшэдтэй бүхы …үдтэ Нэгэдэмэл нацануудта …тай хариин гүрэнэй территори … байгаа өөһэдынгөө сэрэгүүд … мэдээе үгэхыень дурадхаһан …бди. Сэрэгэй базанууд тухай …, өөһэдынгөө гүрэнэй галаа …ямар нэгэн нэгэдэмэл на… байгуулагдаһан үһан сэрэ… …а авиационно базанууд тухай …нүүдтэй хамта үгэхыень бидэ… …aha лэ дурадхаһан байнабди. … дайнай үни заяанда дүүрэшье … алибаа шалтагаануудаар …ынгөө Эхэ ороной галаа тээ …ин зэбсэгтэ хүсэнүүдэй тухай …дэмэл нацануудай организа… …үмэнэ бүхы гүрэнүүд тоосохо … гэһэн асуудалые табиһан …абди.

…эдэниитын эб найрамдалта …лые хамгаалха зорилготой … аюулгүйн Соведһөө мэлэлтэй …тэ хүсэнүүдые эмхидхэхэ түр… …зохеожо байха үедэ тиимэ …нүүдые үгэлгэ хадаа аюул… Соведтэ ба тэрэнэй сэрэгэй …ой комитедтэ ехэшэг удха… …тай байна.

…йнай үедэ манай ниитын лаҺ… …й тэмсэхын тулада сэрэгүүдэ… …ынгөө гүрэнүүдэй галаа тээ …ха баатай болоһон Холбоото …ууд, Великобритани, Советскэ … гэхэ мэтын агууехэ держэ… …д дурсагдагша мэдээнүүдые …тай лэ түрүүн оруулха еһотой …скэ Правительствын дурадха… …оор хадаа бүхы гүрэнүүд. теэд …ай лэ түрүүн агууехэ держа… …д хадаа Нэгэдэмэл нацануу… …територинууд дээрэ мүнөө … байжа байгаа өөһэдынгөө …тэ хүсэнүүдэй ба сэрэгэй …үүдай тухай тоосохо еһотой … Иимэ мэдээнүүдые оруула… …лаа дурсагдагша зохимжогүй …лые түргөөр эсэслэн үгы … шухала болохо һэн. Теэд. …эртэ бултандамнай ойлгосо… … элитэ тэлэ үсөөн тоото онсо …тай ушар байдалһаа бэшэ. … үни заяанда дүүрээд байха… …рэгүүдэ хариин гүрэнэй тер… … дээрэ байлгадаг ябадалые … зүбтүүлэлтэй гээшэб?

…ниин гүрэнүүдэй территори … байһан сэрэгүүд тэдэ гүрэ… … дотоодын хэрэгүүдтэ боло… …гөөр хамаархын ба хабшахын …а хэрэглэгдэжэ болохо бай… …ль элитэ байна. Тэрэ хадаа …ниишье түс ороной дотоодын …үдтэ хамааран баалахын арга …эл боложо магад байхаһаа … мүн тэрэшэлэн түс ороной … түрэнүүдтэеэ харилсаалгада …ран нүлөөлхэ арга хэрэгсэл …ко магад байна. Иимэ байда… …эсэшэгүйнь тодоор харагдана

…агдаһанай еһоор лэ, Советскэ …тельствын дурадхал болбол …аяа бага оронуудаар ехээр …агдаба. Юундэб гэбэл бага …уд халаа галаадын баалал… …дта үсөөн бэшээр ородог ба …дэнь бага оронуудай террито… …рэ байжа байгаа зэбсэгтэ …ууд түһалалсадаг байна. … XIX зуун жэлэй империа… …ческа булимтаралгын үедэ …ори дээрэнь сүмэрэн ороод

мүнөө хүртэр нютагтаа бусаха дурагүй байһан харин сэрэгүүдһээ зарим бага оронууд мүнөө хүртэр һалажа ядаад байна. Үгышэ һаа дэлхэйн нэгэдэхи дайнай һүүлээр харин сэрэгүүд ондоо гүрэнүүдэй территоринууд дээрэ бии болшоод, тэндээ саашадаашье үлэхые худалаар үнөөршье оролдоноd. Эсэстэ дэлхэйн хоердохи дайнай һүүлээршье тиимэ баримтануудые бидэнэр харанабди. Зарим державануудай сэрэгүүд Нэгэдэмэл нацануудта хабаатай гүрэнүүдтэ орошоод, тэндэһээ зайлан гаража үгэнэгүй. Дурсагдагша ушарнуудые яабашье тойрон гаража шадахагүй байнабди. Юуб гэхэдэ Нэгэдэмэл нацануудай хоорондо байха еһотой зохимжотой харилсаануудта зүрюугээр ба бүхы правительствонуу даар сахигдажа байха еһотой элементарна гүримүүдые эблэжэ байһан ушар манай хараһаар байтар хэгдэнэ.

Өөрынгөө энэ дурадхалые оруулхадаа Советскэ правительство болбол ондоо Нэгэдэмэл нацануудай территори дээрэ мүнөө хүртэр үшөө байжа байгаа өөһэдынгөө сэрэгүүд тухай мэдээнүүдые хүргэхые бэлэн байнабди гэжэ мэдүүлһэн байгаа. Советскэ Союз болбол энээн тушаа ушар байдалай ямар байһыень хэн нэгэнһээ нюуха юумэгүй. Харин оронуудай территори дээрэ байһан өөһэдынгөө сэрэгүүд тухай мэдээнүүдые бултадаашье үгэхэһөө айхын хэрэггүй гэжэ һанагдахаар байгаа. Энэ хадаа сэрэгэй-штабной комитедэй хүдэлмэридэ ехэшэгээр түһалха һэн. Энэ хадаа дайнай дүүрэһэн дээрэһээ тэдэ территори дээрэ союзна сэрэгүүдэй байха хэрэгынь үгы болоһон тулада зарим гүрэнүүдэй сэрэгүүдэй хариин территори дээрэһээ удаарангүй гархадань тэрэшэлэн түһалха һэн.

Гэбэшье советскэ правительствын дурадхалда гүрэнүүд бултадаа үнэнөөр ба даруу намдуугаар хандаагүй. Иимэ эрилтэдэ зарим гүрэнүүдэй түлөөлэгшэд дураа гутана гэжэ зүбшэн хэлсэлгэ дээрэһээ харагдаа. Тэдэнэр тиимэ мэдээнүүдые оруулангүйгөөр мултаргажа үлэшэхэ хүсэлтэй байнад. Советскэ правительствоор табигдаһан энэ юрын простой асуудалай зүбшэн хэлсэгдэхэдэ тиимэ айхабтар олон бэрхэшээлнүүдые гаргаһаниинь эгээл энээгээр тайлбарилагдана.

Холбоото Штадуудай правительство болбол советскэ дурадхалда хоер дурадхалнуудые нэмэжэ оруулаа гэжэ таанад мэдэнэт.

Нэгэдэхи дурадхалынь хадаа гансаханшье Нэгэдэмэл нацануудай территори дээрэ байгаа бэшэ, тэрэшэлэн урдала дайсан байһан гүрэнүүдэй территори дээрэ байгаа сэрэгүүд тухай мэдээнүүдые эрихэ гэһэн дурадхал. Советскэ делегаци болбол иимэ эрилтэ хэхын үндэһэ һуурине олоногүй. Юуб гэхэдэ, эдэ территоринуудые эзэмдэжэ байгаа союзна сэрэгүүд болбол толилогдожо бүгэдэдэ эли тодо болоһон үсловинуудай еһоор тэндэ байнад. Тэрэ саанаа, элэнэй байха сагынь эб найрамдалай договорнуудай баталагдаха болзороор хизаарлагданхай байна. Теэд эдэ договорнуудые баталалга болбол эгээл ойрын сагта олонхи оронуудта хангагдаха еһотой.

Тиигэбэшье Советскэ делегаци хадаа американска энэ эрилтые арсаагүй. Харин гүрэнэй территори дээрэ байһан сэрэгүүд тушаа мэдээнүүдые үгэхын тухай асуудалые шиидхэхэдэ бэрхэшээлнүүдые зайлуулхын түлөө бидэнэр эрмэлзэнэбди.

хадаа 4—1 пунктые резолюциһээ гаргахые дурадхана. Тиигэбэл гансахан лэ харин гүрэнэй территори дээрэ байгаа сэрэгүүд тухай мэдээнүүдые үгэхэ гэһэн эрилтэ резолюци соо үлэхэ болоно. Эдэ мэдээнүүдые һаадгүйгөөр оруулха ябадалые түйлаа һаа, Нэгэдэмэл нацануудай организаци ехэ түйлалта түйлаха байгаа.

Резолюциин 4—1 пункт болбол ондоошье шалтагаанууд, дээрэһээ таарамжагүй байна.

Гансахан лэ «сэрэгэй персонал» тухай мэдээнүүдые табиха гэжэ энэ пункт соо хэлэгдэһэн болбошье, буу зэбсэгүүдэй тухай мэдээнүүдые табиха тушаа юушье хэлэгдэнэгүй. Гэхын хамта, улаан гараараа хэншье дайлалдадаггүй байнабшуу. Тиимэһээ зэбсэгтэ хүсэнүүд тухай зүбөөр ойлгохын тулада гансаханшье сэрэгэй персонал тухай бэшэ, тэрэшэлэн буу зэбсэгүүд тухайшье, бүхы янзын буу зэбсэгүүдые оруулалсан, мэдээнүүдые эрихэ хэрэгтэй.

Советскэ делегаци болбол 4-дэхи пунктые арсаһан байгаа. Тиигэбэшье энэ пунктын абтаһхаланъ, түс пункт соо гансаханшье сэрэгэй персонал тухай бэшэ харин буу зэбсэг тухайшье хэлэгдэһэн байха еһотой гэжэ дурадхаһан байнабди. Теэд энэ дурадхалнай британска делегат гн Шоукросс ба американска делегат сенатор Конналли гэгшэдэй баалалтаар арсагдаһан байна.

Дүрбэдэхи пункт болбол зүбхэн лэ сэрэгэй персонал тушаа мэдээнүүд тухай хэлэгдэһэн болобошье буу зэбсэгүүд тушаа мэдээнүүд тухай юушье хэлэгдээгүй редакцитай зандаа үлэнэ. Тиимэ болохолоороо хэрбээ энэ пунктые абаха болоо һаа, түс шиидхэбэриин еһоор абтаһан мэдээнүүд зэбсэгтэ хүсэнүүдэй бодото байдалые буруугаар харуулха байна. Юуб гэхэдэ, эдэ мэдээнүүд соо буу зэбсэгүүд тухай, атомна бомбонууд тухай, ракетна һомонууд гэхэ мэтэ тухай юушье хэлэгдэхэгүй байнабшуу. Эдэ бүхэнэй тухай бүри юушье хэлэгдэхэгүй байна. Хэрбээ иимэ шиидхэбэриин абтаа һаань, зэбсэгтэ хүсэнүүд тухай бодото байдалые харуулхаһаа зайсаһан шиидхэбэри юундэ абтааб гэжэ олониигоо хүнүүд ойлгожо ядан гайхаха байна. Манай орон бүхэн соохи зэбсэгтэ хүсэнүүдэй тухай асуудалай табигдаад байхадань буу зэбсэгүүд тухай мэдээнүүдые юундэ нюунабта эдэ мэдээнүүдые үгэхэһөө юундэ зайсанабта гэжэ бидэнэрһээ асуужа болохо.

Эдэ хүүлита асуудалнуудые тайлбарилхын тулада бидэнэртэ муртэй юумэ юушье хэлэгдээгүй. Гансаханшье сэрэгэй персонал тухай бэшэ, мүн энэ персоналай мэдэлдэнь байгаа буу зэбсэгүүд тушаа мэдээнүүдые табиха тухай манай дурадхал нэгэдэхи комитедтэ голосованиида табигдаагүй бэлэй. Советскэ энэ дурадхалые голосованида табихагүй гэһэн американска ба британска делегадуудай эрилтэнь 24 голосуудые суглуулаа. Энэ эрилтые арсажа 18 голосовалаа, 10 делегадууд һанамжануудаа үгөөгүй. Тиигэжэ, энэ эрилтэ болбол Нэгэдэмэл нацануудай организациин члэнүүдэй хахадһаань үсөөн тоото делегадуудаар абтаһан байгаа. Советскэ дурадхалые арсаһанай эсэстэ 4-дэхи пункт хадаа хуушан дутуутай зандаа үлөө. Энэ пунктын үндэһөөр хадаа зэбсэгтэ хүсэнүүд тухай үнэн бодото мэдээнүүдые абажа шадахагүй болонобди. Тиимэ дээрэһээнь советскэ делегаци энэ пунктые абахые арсана.

Бидэнэр политическэ шухала асуудалые зүбшэн хэлсэжэ байнабди. Бата бэхи эб найрамдал тээшэ ба эб найрамдала дуратай бүхы оронуудай хоорондо эбтэй харилсаае хүгжөөхэ тээшэ эрмэлзэгшэ бүхы арадууд энэ асуудалые зүбөөр шиидхэлгэдэ һонирхолтой байха.

Бултандамнай еханхидээ таарамжатай резолюци бидэнэртэ табигдаа. Энэ резолюциин түрүүшын гурбан пунктнууд тушаа һанаалаа нэгэдэбэбди. Энэ резолюциин 4—1 пунктнь бидэнэрые хажуу тээшэ манай татана. Гэхын хамта энэ пунктын еһоор мэдээнүүдые үгэлгэн хадаа манай оронуудай зэбсэгтэ хүсэнүүд тухай буруу мэдээ үгэхэ байна. Тиимэһээ 4—1 пунктые резолюциһээ гаргаха хэрэгтэй. Гансахан лэ энэ пунктые гаргажа хаябал Генеральна Ассамблей болбол түс резолюциие абаһанаараа олониитын дунда нэрэ түрөө гутаахагүй, харин энээгээрээ харин гүрэнүүдэй территори дээрэ байгаа нэгэдэмэл нацануудай сэрэгүүд тухай ушар байдалые тодорхойлхо тэрэ шухала хэрэгтэ түһалха байна.

Эдэ бүхы һанамжануудай дээрэһээ советскэ делегаци болбол 4—1 пунктые табигдаһан резолюциһээ гаргаха гэжэ дурадхана.

Английска делегациин заһабарида советскэ делегациин хандалгань резолюциин 4-дэхи пункт тушаа минии хэлэһэнһээ үндэһэлэн гараа. (Альга ташалганууд).

II. Таарамжагүй дурадхал

…эһэ гадна Холбоото Шта… правительство болбол Вели…таниар дэмжэгдэжэ, нютагтаа … сэрэгүүд тухай мэдээнүүдые … гэһэн дурадхалые оруулба. …оциин проектын 4—1 пункт …уудалда зорюулагдаба.

…етскэ делегаци болбол энэ …халай түс резолюцида таа…гүй байһандань американска …глийска делегациие ойлгуул…олдобо. Энэ асуудал болбол …эбсэгые бүгэдэниитэ дээрэ …о тухай мүнөө зүбшэн хэлсэг… байгаа дурадхалтай барисаа… …р шиидхэгдэхэ байна гэжэ …ааба. Теэд энэ резолюци соо …эмэлтые оруулга болбол ха… …рэнэй территоринууд дээрэ … сэрэгүүд тухай асуудалые … лэ орео бэрхэшээлтэй болго…абшуу. Советскэ делегаци … харин гүрэнэй территори … байһан ба нютагтаа байһан … тухай ондо-ондоо асуу… …лые хүдхэхагүй гэжэ дурад… байгаа. Гэбэшье манай һа… … зүбшөөгөөгүй.

…ральна Ассамблейдэ нэгэ …ци табигдаһан байна. Тэрэ …эхи пунктда Нэгэдэмэл на… … халаа «бодото албанда …ютаг соогоошье хилын саа… байгаа һаань өөрэгүй, тэдэ…

…нэй сэрэгүүдэй ба сэрэгэй маяг түхэлтэй формированинуудай хамтын тоо» тухай мэдээнүүдые оруулха гэжэ хэлэгдэһэн байна.

Советскэ делегаци болбол дооро дурсагдагша ушарнуудһаа энээниие таарамжагүй гэжэ тоолоно.

Хилын саадгээхи сэрэгүүдтэй зэргэ, баһа нютагтаа байгаа сэрэгүүд тухай мэдээнүүдые табиха гэһэн дурадхал хадаа Генеральна Ассамблейн урда табигдаһан асуудалһаа зүбхэн лэ анхаралые холодуулна. Харин гүрэнэй территори дээрэ байһан сэрэгүүд тухай асуудалһаа анхаралые холодуулхын хэрэгсэлтэйгүбди? Иимэ шухала асуудалһаа анхаралые холодуулһанай ямар хэрэг байнаб? Харин гүрэнэй территори дээрэ байгаа сэрэгүүд тухай ушар байдалые хаража ойлгоходомнай һаад хэхэ тиимэ нэмэлтэ дурадхалнуудаар энэ асуудалые орео бэрхэшээлтэй болгоһоной хэрэг юуб? Харин гүрэнэй территори дээрэ байгаа сэрэгүүд тухай үнэн бодото байдалые мэдэхые хэрбээ бидэнэр хүсөө һаа, тэдэ мэдээнүүдые үгэхэдэ һаад хэхэ еһогүйбди, ондоо бага бэшэ орео асуудалда анхаралые татан абаашажа, энэ асуудалые тодорхойлходо түбэг татаха еһогүйбди.

Иимэ дээрэһээ Советскэ делегаци

Гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй Соведэй заседани

Германска асуудалые хаража үзэхэ гүримые министрнүүд зүбшэн хэлсэжэ байна

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 8 (ТАСС-эй спецкорр.). Гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй Соведэй үсэгэлдэрэй заседани дээрэ Советскэ делегациин үмэнэһөө Молотов, Вышинский, Гусев байлсаба.

Министрнүүд болбол гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй Соведэй ерээдүйн заседани дээрэ германска асуудалые хаража үзэхэ гүримые зүбшэн хэлсэлгэдэ оробо.

Советскэ делегациин үмэнэһөө Молотов болбол министрнүүдэй Соведэй энээнэй хойто тээхи сессиин германска асуудалые хаража үзэлгэдэ ба Австритай хэгдэхэ договорые бэлэдхэлгэдэ зорюулагдаха еһотой гэжэ дурадхаба. Советскэ делегаци болбол министрнүүдэй Соведэй ерээдүйн сессиин зүблэхэ зүйлнүүдые иимээр дурадхажа табаа:

1. Берлинскэ конференциин гаргаһан шиидхэбэриин демилитаризаци, демократизаци тухай, экономическа зарчамууд ба репарацинууд тухай үндэһэн бүлэгүүд тушаа үнгэрһэн сагай хугаса соо Германидахи Контрольно Соведэй хүүхэһэн тухай тоосоото элидхэл.

2. Германиин централна хуули захиргаан ба германска правительство тухай асуудал.

3. Германитай хэгдэхэ эб найрамдалай договорой бэлэдхэл. Тэрэндэ бэлэдхэхэ процедура, тусхай орлогшонорые томилолго, гол директивэнүүд.

4. Австритай хэгдэхэ эб найрамдалай договорой бэлэдхэл.

5. Пруссиие уһалхалга (Контрольно Соведэй асуудал).

6. Шулуун нүүрһэнэй хэрэгые архилхэ экспертнүүдэй комитедэй элидхэл (энэ оной июль һарада Министрнүүдэй Соведэй гаргаһан шиидхэбэриин еһоор.)

Мүн тэрэшэлэн Молотов болбол гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй Соведэй ерээдүйн сесси Москвада, февраль һарын хоердохи хахадта болохо еһотой гэжэ дурадхаба. Тиихэ зуураа энээнэй хойто тээ түс сессиин хэзээ хаана болохо тухай министрнүүдэй Соведэй гаргаһан ямаршье шиидхэбэриие Советскэ делегаци зүбшөөн абаха байна гэжэ тэмдэглэбэ.

Бирнс болбол Германитай хэгдэхэ эб найрамдалай договорой бэлэдхэлэй процедурын асуудалнуудые энэ дары хэлэжэ үзэхэ ба тусхай орлогшонорые томилхо, мүн тэрэшэлэн Австритай хэгдэхэ договорые бэлэдхэхын тулада орлогшонорые томилхо гэһэн дурадхалнуудые оруулһан байгаа. Баһа Европодохи эзэмдэлгын сэрэгүүдые үсөөрүүлхэ тухай асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ дары орохо еһотойбди гэжэ дурадхаһан байна.

Тиихэдэнь Молотов болбол германска асуудал тушаа министрнүүдэй өөһэд хоорондоо һанамжануудаа андалдан мэдэлсээгүй байгаар орлогшонорой өөһэдынгөө хүдэлмэриие эхилээ юм хадань, тэдэнэй хүдэлмэринь эзэмдэлгын сэрэгүүд тухай асуудалда хабаатай байһан хадань эндэ сэрэгэй эмхи зургаануудай тусхай түлөөлэгшэд байлсаха зэргэтэй. Мүнөө үедэ Нью-Йоркто тиимэ түлөөлэгшэдэй байлсаагүй ушарһаа, Советскэ делегаци болбол эдэ асуудалнуудые мүнөө зүбшэн хэлсэжэ шадахагүй байна.

Гэхэһээ байтагай, урдань союзнигууд байһан табангай эб найрамдалай договорнуудые хэхэ проектһээ гадна, нэмэлтэ асуудалнуудые хаража үзэхэ хаһа сагынь министрнүүдэй Соведтэ мүнөө байхагүй гээд Молотов заахан байгаа. Мүнөө үедэ бидэнэр министрнүүдэй Соведэй энээнэй хойто тээхи сесси дээрэ зүблэхэ зүйлнүүд тухай асуудалые хаража үзэхэ аргатай байнабди Советскэ делегациин дурадхаһан зүблэхэ зүйлэй проект ба США-гай делегациин һанаашалһан проектын хоорондо бэлэй ехэ арсалдаан гараагүй байна. Тиимэ хадань зүблэхэ зүйл тухай үгэеэ нэгэдэхэ ядаха юумэмнай үгы.

Бирнс хадаа Германитай хэгдэхэ эб найрамдалай договорые бэлэдхэхэ хэрэгые архилхэ тусхай орлогшонорые энэ дары томилобол һайн байха гэжэ тоолоһон ушарни хадаа, энэ асуудалда һаналаа табиһан гүрэнүүдэй һанамжануудые дуулаха гэһэн байгааб гээд тайлбариһан байха юм. Тиихэ зуура, Германиин территориһөө нэгэ бага газар абаха гэжэ Голландиин хүсэжэ байһан тухай Голландиин түлөөлэгшэ намгай уулзахадаа хэлэбэ гэжэ Бирнс мэдээсэһэн байна. Тиимэ хадань орлогшонор болбол Голландиин түлөөлэгшын хэлэхэ гэһэн юумынь дуулаад, тэрэнэй гүйлтэ тухай тоо мэдээнүүдые тодорхойложо шадаха бэлэй.

Германиин ерээдүйн структурые зүбшэн хэлсэхэ гэшэ айхабтар бэрхэ,—гээд Бирнс хэлэнэ,—юундэб гэхэдэ: энээнэй хойто тээ Германиин ямар хэмжээтэй байхынь мэдэгдэнэгүй. Ушар иимэһээ. Германиин хилэ тухай асуудалые түрүүшын ээлжээндэ шиидхэхэ шухала гэбэ.

Бевин болбол Бирнсын һанал бодолые зүбшөөн нэгэдэлсэһэн байна. Германида эсэргүү дайн сэрэгтэ хабаадалсаһан элдэб олон гүрэнүүдэй табиха эрилтэнүүдые элирхэйлэн мэдэхэ хэрэгые тусхай орлогшонорто даалгахын тулада, Германитай хэгдэхэ эб найрамдалай договорые бэлэдхэхэ тусхай орлогшонорые энэ дары томилхо хэрэгтэй гэжэ Бевин хэлэнэ. Мүн тэрэшэлэн Бевин болбол британска доминионууд болохо—Канада, Австрали ба бусадай түлөөлэгшэдэй мэдүүлгэнүүдые дуулаха шухала гэжэ хэлэбэ.

Эндэ һанамжануудаа андалдан мэдэлсэһэн дүнгүүдые бүридхэхэдээ, Молотов болбол гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй Соведэй ерээдүйн заседаниин зүблэхэ зүйл тушаа советскэ дурадхалнуудые гээшэ Германитай хэгдэхэ эб найрамдалай договорые бэлэдхэхэ процедурые зүбшэн хэлсэхэ, тусхай орлогшонорые томилхо ба гол директивэнүүдые зохеохо гэһэн байха юм гэжэ тэмдэглэбэ. Германитай хэгдэхэ эб найрамдалай договорые бэлэдхэхэ тушаа тусхай орлогшонорой өөрынгөө хүдэлмэридэ эхилэн орохын тулада гол директивэнүүд тухай министрнүүдэй өөһэд хоорондоо һаналнуудаа андалдан мэдэлсэхэ ябадал урид шиидхэлэн болохо шухала. Тиигэһэнэй һүүлээр, орлогшонор хадаа тэдэнһээ ямар юумэ эригдэхэ байһыень ойлгожо мэдээд байха болоно.

Германска асуудалые хаража үзэхэдээ ба Германитай хэгдэхэ эб найрамдалай договорые бэлэдхэхэдээ министрнүүдэй Соведтэ хабаадалсаагүй ондоо гүрэнэй түлөөлэгшэдэй германска асуудал тушаа өөһэдынгөө һанал бодолнуудые бүри үргэнөөр хэлэхэ арга олгохо хэрэгтэй. Тэдэнэр хадаа зүбшэн хэлсэлгын дүүрэжэ байхада бэшэ, харин эхилжэ байхадань өөһэдынгөө һаналнуудые хэлэжэ үгэхэ еһотой. Гэхэ зуура, гансал Голландиин ба Бельгиин түлөөлэгшэд германска асуудалнууд тушаа өөһэдынгөө һанамжануудые хэлэжэ үгөөд байнабшуу. Бусад оронууд энэ асуудалые мүнөө боложо үзэжэ байна еһотой. Министрнүүдэй Соведэй энээнэй хойто тээхи сессиинэ болоһоной һүүлээр, тэдэ оронуудай түлөөлэгшэдэй хэлэхэ гэһэн юумые шагнажа эхилбэл зүб болохо бэлэй. Германиин хилэ тухай асуудалые эб найрамдалай договор тухай асуудалтай нэгэлүүлэл мүн лэ зүб болохо һэн гэжэ Молотов хэлэбэ.

США-гай делегаци болбол министрнүүдэй Соведэй энээнэй хойто тээхи сессиин зүблэхэ зүйлэй нэгэдэхи асуудалынь хадаа Контрольно Соведэй тоосоото элидхэл дуулаха гэһэн советскэ дурадхалые абахаар бэлэн байна, мүн тэрэшэлэн шулуун нүүрһэнэй хэрэгые архилхэ экспертнүүдэй комитедэй элидхэл дуулаха тэдэнһээ арсанагүй гэжэ Бирнс мэдээсэбэ. Зүгөөр, орлогшонор болбол Германитай хэгдэхэ эб найрамдалай договорые зохеохо гол директивэнүүдые министрнүүдэй Соведэй зохеон гаргаха саг хүртэр бусад гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдэй хэлэхэ юумые дуулаха еһотой һэн гэжэ США-гай делегаци тоолоно гэбэ.

Германска асуудалые хаража үзэхэ гүримые зүбшэн хэлсэлгэ гадаадын хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй удаадахи заседани дээрэ болохоор хойшолуулагдаа.

Министрнүүдэй Соведэй удаадахи сесси Москвада мартын 10-да болохонь

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 10 (ТАСС-эй спецкорр). Гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй Соведэй үсэгэлдэрэй заседани дээрэ Молотов түрүүлэгшээр һууба. Мүн тэрэшэлэн Советскэ делегациһаа Гусев байлсаба.

Заседаниин эхилхэ дээрэ Молотов болбол гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй Соведэй удаадахи сессиие Москвада татаха тухай Советскэ делегациин оруулһан дурадхал тухай һануулһан байгаа.

Тиихэдэнь Бирнс, Бевин, Кув де Мюрвиль гэгшэд Советскэ делегациин дурадхалые зүбшөөн абанабди гэжэ мэдүүлбэ. Гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй Соведэй удаадахи сессиие мартын 10-да Москвада татаха гэһэн шиидхэбэри гаргагдаһан байна.

Удаа тээнь министрнүүд болбол министрнүүдэй Соведэй энээнэй хойто тээхи сессиин зүблэхэ зүйлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ оробо.

Кув де Мюрвиль болбол Гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй Соведэй удаадахи сесси дээрэ Саарска область тухай асуудалые шиидхэхэ шухала гэбэ. Тиихэдэ францускэ делегациин һанамжаар хадаа, энээниие зүблэхэ зүйлнүүдэй тусгаар пункт болгожо табиһан ч хэрэггүй гэһэн байха юм.

Бирнс болбол Германитай хэгдэхэ эб найрамдалай договорые бэлэдхэхэ хэрэгые архилхэ тусхай орлогшонорые энэ дары томилхо тухай өөрынгөө оруулһан дурадхалые һэргээһэн байна. Мүн тэрэшэлэн Австритай хэгдэхэ эб найрамдалай договорые бэлэдхэхэ хэрэгые архилхэ орлогшонорые томилхо хэрэгтэй гэжэ дурадхаба. Тиихэдэнь Бевин эдэ дурадхалнуудые зүбшөөн дэмжэһэн байгаа.

Молотов болбол орлогшонорые томилхо тухай дурадхалые Советскэ делегаци шэнжэлжэ үзөөд, удаадахи нэгэ заседаани дээрэ энэ асуудал тушаа өөрынгөө һанамжые хэлэжэ үгэхэ байна гээд харюусаба.

Гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй Соведэй бүри энээнэй хойто тээ болохо сесси дээрэ Германитай зэргэлһэн өөһэдынгөө хилэнүүдые хубилгаха асуудал тушаа зарим гүрэнүүдэй эрилтэнүүдые хаража болохо юм гэжэ хэлсэдэг болоһон тухай нэмэхэ һанаатай байгааб гэжэ Молотов хэлэнэ. Тиимэ дурадхал тухай дуулаад байхадаа тон ехээр һэргылхэ һанаатай байнаа нюухагүйб. Германи тушаа табигдаха территориальна эрилтэнүүдые хаража үзэлгэдэ орлогшонорой орохотойнь сасуу, Германитай байгуулха хилэ тушаа айхабтар ехэ шуугаан гаража болохо байна гэбэл: энэ тэрэ гүрэнүүд Германиһаа али нэгэ юумэ абаха һанаатай байхал. Бидэнэр бултанай дурагүй байһан юумэ эндэ гаража болохонь бэшэ хаха гэбэл: эрихэ абаха юумэ дэн ехэдээд байхадань, Германи дотор угаа ехээр һанаагаа зобохо ябадал гаража болохо байнабшуу.

Зүблэхэ зүйлнүүд тушаа американска проектшье, мүн францускэ проектшье,—гээд Молотов үргэлжэлүүлнэ,—ерээдүйн сагта табигдаха Германиин хилэ тухай асуудалһаа эхилнэ. Хамагай түрүүн германска хилэ тухай асуудалда бүхы анхаралаа табяад, тэрэнэн тушаа тусгаар һанал болол хандуулха гээшэ зүб болохо байна гү?

Германиин хилэ тухай асуудал болон тэрээнтэй холбогдоһон хамаг бүхы юумые хаража үзэхэдөө угаа нарин һэргэгээр ба тэрэниие тон гүнзэгыгөөр шэнжэлэн үзэхэ шухала гэжэ тоолохо еһотойбди. Эб найрамдалай договорые бүхыдэнь харжа үзэнгүйгөөр, тиимэ асуудалые зүбшэн хэлсэхэнь бэрхэтэй. Энэ асуудалые илгажа гаргангүй, харин эб найрамдалай договорой проектые хаража үзэлгэтэй хамтаруулан нэгэл доро зүбшэн хэлсэбэл зүйтэй болохо байгаа гээд Молотов дүүргэбэ.

Германска асуудалда британска делегациин баримталһан позициие тодорхойлходоо, Бевин болбол мэнэ һаяхан британска парламентда би хадаа федеративна Германиие байгуулха хэрэгтэй гэжэ хэлээ һэм гэбэ.

Министрнүүд болбол Соведэй энээнэй хойто тээхи сессиин зүблэхэ зүйлнүүдые һанаашалаад, өөһэдынгөө дурадхалые оруулхыень орлогшонортоо даалгаба.

* * *

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 11. (ТАСС-эй спецкорр). Гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй Соведэй үсэгэлдэрэй заседани дээрэ Советскэ делегациин зүгһөө Молотов ба Гусев байлсаба.

Министрнүүд болбол Триестын Сүлөөтэ Территориин статудай проект болон Триест гэдэг сүлөөтэ порт тухай Дүримые хаража үзэхэ тушаа өөһэдынгөө орлогшонорой элидхэлые дуулаба.

Министрнүүд болбол Триестын сүлөөтэ портын директорые томилхо гүрим тухай шиидхэбэри гаргаба. Энэ шиидхэбэриин еһоор, Триестын Сүлөөтэ Территориин правительственнэ Совет гээшэ сүлөөтэ портын директорэй тушаалда орохо мэргэжэлтэй кандидадуудай спископе губернаторта үгэхэ еһотой байна. Губернатор болбол эдэ кандидадуудай дундаһаа сүлөөтэ портын директорые томилхо болоно. Сүлөөтэ портын директорой кандидатура тушаа правительственнэ Совет болон губернаторай хоорондо һаналаа таараагүй ябадал гараад байгаа юм һаань, энэ асуудал аюулгүйн Соведтэ шиидхэгдэхэ

Мүн тэрэшэлэн Триест гэдэг сүлөөтэ портын уласхоорондын комиссиие дүрбэн агууехэ державануудай, Югославиин, Италиин, Австриин, Венгриин, Чехословакиин, Польшын ба Швейцариин түлөөлэгшэдэй составтайгаар байгуулагдаха юм.

Ород алфавит дээрэ зохёогдоһон бурят-монгол үзэг бэшэгые шудалха ПРОГРАММА*)

(Энэ программа хадла партийно-советскэ эдибхитэн ба интеллигенцидэ зорюулагдан БМАССР-эй Гэгээрэлэй Министерствээр баталагдаба).

3. Бэшэлгын хүдэлмэринүүдые хэхэ тухай

Бэшэлгын хүдэлмэринүүд болбол уншалгагай, аман хэлэлгэ хүгжүүлгэтэй тон нягта холбоотойгоор ябуулагдаха ушартай тиибэшье бэшэлгын тусгаар урогууд хэгдэхэ ёһотой юм.

Бурят-монгол хэлэнэй шэнэ алфавит соо байһан үзэгүүдые бэшэжэ шадалаг болохонь һурагшадта тон бэлэхэн байха. Бэрхэтэй үзэгүүд гэхэдэ ү, у, һ, өө, яа, еэ, ео, юу—эдэнэр байха болоно. Тиимэ тула иимэ үзэгүүдэй оролсоһон үгэнүүдые олоор бэшүүлхэ ба эдэниие түргэн бэшэлгэтэ яаха шудэлгашаха тухай заака үгэбэл дүүрэхэ байна. Зүгөөр эдэ үзэгүүдые һаалгүй бэшэхэ дадал хаяхэ бэшэлгын хүдэлмэринүүдые хэдэшэнээн ехээр ябуулһын дээрэһээ болохо байна.

Түрүүшын үедэ доскаһаа, ном соһоо буулгажа бэшэлгэ тон ехэ һуурь эзэлхэ. Тиимэ тула энээнние үдэр бүри ябуулхада зохино.

Өөрөө бэеэ даагаад, удхалан бэшэжэ шадалаг болохо ябалалда, багшынгаа үгэһэн асуудалда уншаһан материалһаа бэшэмэл харюу үгэлгэ эхинкинь болохо үгэхэ ёһотой.

Саашань уншаһан тухайдаа хөөрэхэ түсэб табихадаа түрүүн юун тухай, тиигээд юун тухай һүүлдэ юун тухай хэлэхэ ба һүнааз тобшохоноор тэмдэглэһэн удхатайгаар асуудалнууд болгон бэшэжэ шадалаг болохо.

Бишыхан рассказ уншаад удхынь тобшолон бэшэлгэ болбол бүри хожомшог хэгдэхэ ёһотой. Энэ хүдэлмэри хүүлэхэдээ, иланггаяа түрүүшэр уншуулан һайса бэлэдхэл хэжэ, уншаһан материал сооһоо юунүүдыень бэшэхэ ёһотой байһыень хэлэжэ үгөөд дүүргүүлхэ. Хожомшог тээ багшын ямаршье туһаламжагүйгөөр һурагшад энэ хүдэлмэриие дүүргэжэ шадаха болохо.

Хүнэй үгэ хэлэхэдэ шагнаад, шухала зүйлнүүдыень гү, али өөрынгөө һонирхоһон зүйлнүүдые тэмдэглэжэ һууха ябадал хадла һурагшадай һайн дуранай гэхэ гү, али шадаха зэргээрээ хэхэ хүдэлмэри байна. Тиибэшье али зохихо сагуудта иимэ дзабари һурагшадтаа үгэжэ, тэмдэглэһыень шалгадаг байбал зохистой.

Мүн энээн шэнгеэр словарна хүдэлмэриие, һурагша бүхэнэй туд тудта ойлгоогүй үгэеэ түүжэ бэшэхэ гэһэн зорилготойгоор ябуулагдаха. Зүгөөр энэ словарна хүдэлмэридэ, шэнэ танилсаһан үгэеэ түүжэ аминдань бэшэжэ абалгаар хизаарлаха бэшэ, тэдэ үгэнүүдээ мэдүүлэл соо, текст соо удхыень тааруулжа хэрэглэхэ тусгаар хүдэлмэринүүд үргэгдэхэ. Тиихэдээ нэгэ хэдэн саг үнгэргөөд лэ, словарьда бэшэжэ абһан үгэнүүдээ текст соо хэрэглэжэ бэшэхэ урок хэжэ болохо байна.

Һурагшадай практическа хүдэлмэридэ, мэндын бэшэг, мэдүүлгэ, расписка, акт, суглаанай тогтоомжо мэтын хэрэгэй саарһа бэшэжэ гэхэ гү, зохёожо һуралга тон шухала удхашанартай. Тиимэ тула багша болбол энэ асуудалда тон ехээр анхарал табиха зэргэтэй. Нэн түрүүн багша болбол энэ дээрэ нэрлэгдэһэн хэрэгэй зүйлнүүдые өөрөө зохёожо бэшээд, һурагшадтаа уншажа үгөөд, буулгажа абхыень доскада бэшэжэ үгэхэ. Тиихэдээ эдэниие гансата нэгэ доро бэшэжэ, уншажа үгэхэ бэшэ. Һурагшадайнгаа бэшэжэ шадалаг болоһон сагһаа хойшо эхилхэ. Багшынгаа бэшэжэ үгэһэн жэшээ хараад, һурагшад өөһэдөө эдэ документнүүдые бэшэжэ һурахa. Тэдэниие шалгажа, дутуу дундыень заһажа, ойлгуулжа үгэхэ.

Ханын һонин, газетэдэ статьянуудые бэшэжэ һуралга мүн баһа шухала асуудал юм. Энэ хүдэлмэриие урда мэтэ, багшынгаа бэшэжэ үгэһэн бэлэн жэшээ дээрэһээ үльгэр абажа, һурагшад дүүргэхэ байна. Һурагшадай бэшэһэн материалнуудаа ханын һонин гаргаха „Бурят-Монголой Үнэн“ газетэ аймагай газетэнүүдтэ һурагшадай һанаһан темэдэ статьянуудые хамтынгаа хүсөөр бэшээд, эльгэжэ болохо.

Диктантнууд: уридшалан текстээ хаража танилсаад, һүүлдэ багшынгаа диктовалхада бэшэхэ диктант. Алдуу гаража олохо ушарнуудыень уридшалан хөөрэлдөөд бэшэхэ диктант, контрольно диктант эшүүлдэг байха. Зүгөөр эдэ болбол бэшэгэй дүримүүдые гаралгатай хамта ябуулагдаха байна.

Һургалгын һүүлшэг тээ бэлэхэн, простой статьянуудые ородһоо бурят хэлэн дээрэ оршуулжа бэшэхэ шадабаа илгохо. Зүгөөр энэ хүдэлмэриие тиимэ олон дахин хэһэнэй хэрэггүй байна.

Иимэнүүд дээрэ заагдаһан методическа эритэнүүдые бэшэлгын хүдэлмэридэ хүтэлбэри болгохо хэрэгтэй.

4. Бэшэгэй дүримүүд ба грамматика зааха тухай

Алдуугүйгөөр бэшэдэг болгохын тула, мүн баһа мэдүүлэл соохи үгэнүүдэй морфологическа ба синтаксическа шэнжэнүүдыень мэдэхэ болгохын тула, бэшэгэй дүримүүд, мэдүүлэлнүүд ба хэлэлгын хубинууд тухай тобшохоноор ойлгуулха ёһотой болоно. Зүгөөр темэ бүхэниинь дэлгэрэнгыгээр зааха бэшэ, тон шухала, һурагшадайнгаа ехээр алдуу хэдэг дүримүүдтэ хүсэд һайнаар тогтожо зааха хэрэгтэй. Мүн баһа мэдүүлэлнүүд хэлэлгын хубинууд тухайшье тон хураамжахаанаар ойлгуулбал болохотой байна.

Программын энэ һалбариие Б. Санжинай зохёоһон бага грамотанай һургуулида үзэхэ грамматикын учебнигэй ёһоор заахаар тааруулжа зохёогдобо. Тиимэ тула энэ учебник соо үгтэһэн материалай хэмжээ соо һурагшадые һайн мэдэсэтэй болгобол болоно.

Иланггаяа түрүүшын үедэ һурагшад түргэн удаан аялгануудта, йотированна аялгануудта, дифтонгнуудта ехээр алдуу хэдэг байха. Энэ хадаа имагта упражнениинүүдые олоор хүүлэжэ, дабагдаха асуудал юм. Тиимэ тула дээрэ заагдаһан учебнигэй 30—31 нюурнуудта үгтэһэн упражнениинүүдые бараниинь хүүлэхэ ёһотой. Иимэ удаан аялганууд тааруулжа зохёогдоһон текстнүүдээр диктантнуудые бэшүүлхэ, доскада дуудаха бэшүүлхэ г. м. хүдэлмэри дүүргүүлхэ. Һургалгынгаа бүхы үргэлжэлэл соо удаан аялганууд, йотированна аялганууд, дифтонгнуудта алдуу хэхэ ябадалтай тэмсэхэ шухала.

Үгын үе ба үгэ таһалжа бэшэхэ дүрим гарахадаа, аялганаар дүүрэһэн үе тухай тусгаар тоохо (наа-дана, хуу-шан, өө-хэй, яа-ра-на, хой-но г. м.). Иимэ аялганаар һүүлтэһэн үенүүдтэй танилсуулхадаа, түргэн удаан аялганиие элирүүлхэдэ таарамжатай байдаг.

Аялгануудай таарал дахал, һубарил тухай һайнаар ойлгуулха тон шухала. Энэ дүрим болбол һурагшадай саашанхи һуралсалда ходо ушардаг байха юм. Аялгануудай нугарал тухай тобшохоноор ойлгуулха. Энэ болбол иимэшье олон ушардаггүй.

Үгын эхиндэ *э, и* хоёр тодобэшээр дуулдадаг (эди, элидхэл, эрхим, эшэ). Үгын дундэ, һүүлдэ *ээ, эй* хоёр тодобэшээр дуулдаг (дээһэн, нээбэри, дэлхэй, бээлэй), эдэниие учебник соо үгтэһэн материалай хэмжээ соо үзэлгөөр хизаарлахa.

Удаан *өө, ээ* хоёр зарим үгэдэ тодобэшээр дуулдадаг (дүрөө, дүүрээ), эдэниие бэшэхэ дүрим учебник соо хүсэд һайнаар үгтэнхэй. Тэрэ упражнениинүүдыень бараниинь дүүргүүлхэ шухала. *у, ү, уй, үй* аялгануудые аялгануудай таарал дахалай дүримэй ёһоор ойлгуулха. Хэрбээ аялгануудай таарал дахалые һайнаар ойлгоо һаа, һурагшад эдэ аялгануудые бэшэхэ дүрим ойлгохо ядахагүй байха.

Юрын бурят үгэнүүдэй хаямал үедэ **д, т, к, г, б, п** хашалганууд тодобэшээр дуулдадаг (**адхаба, арад, шагта, зураг, сабшалан, хэб** г. м.). Энэ ушарта *т, к, п* хашалгануудай дуулдаашье һаа, *д, г, б* хашалгануудые бэшэдэг. Тиимэ тула юрын бурят үгэдэ эдэ хашалгануудай тодобэшээр дуулдаа һаань, хододоо **д, г, б** хашалгануудыень бэшэдэг гэжэ ойлгуулха. Саашань, абтаһан үгэдэ һаань (**жагка, урок, группа** г. м.), ород хэлэн дээрэ бэшэдэг хэбээрнь бэшэхэ, зүгөөр урок, комитет г. м. үгэнүүд, падежнэ залгалта абахадаа, юрын бурят үгэдэ адляар хубилжа, **т, к, п** хашалгануудайнь орондо **д, г, б** бэшэгдэдэг ушарые һайнаар ойлгуулха шухала: **урогой, комитедэй, хэбэй,** гэхэ мэтэ.

Абтаһан үгэнүүдые бэшэхэ дүрим һурагшадта хүшэршэг байха болохо. Иланггаяа абтаһан үгэдэ элдэб залгалтануудые бэшэхэ дүрим орёошог байха. Тиимэ тула энээн тухай учебник соо үгтэһэн упражнениинүүдые тон һайнаар дүүргүүлхэ шухала. Абтаһан үгын сохилтыень дахуулан, һууриинь һүүлэй аялганиие бэшэхэ дүрим һайнаар ойлгуулжа шадабал, залгалтануудыень зүб бэшэхэ дадалгай болгохоно бэлэн байдаг.

Сложно ба хураамжалһан үгэнүүдые, мүн баһа зөөлэн ба илгаһан тэмдэгүүдые хэрэглэхэ ушарнууд тухай тобшохоноор ойлгуулхада зохихо байна. Юундэб гэхэдэ: эдэнэр дүршэл дээрэ тиимэшье олон ушардаггүй, тиигэдшье хүшэр бэшэ юм. Сложно үгэнүүдтэ нэгэ хэдэн жэшээ хүүлүүлхэдэ ойлгохо байна: **мододболэдхэл, таряахуряалга, табанжэл** г. м. хураамжалһан үгэнүүд тухай ород хэлэнтэй адли байһан ушарыень элирүүлжэ, **ВКП(б)-гэй Обком, Совмин, ВЛКСМ** г. м. үгэнүүдые бэшэжэ үгэлгөөр хизаарлажа болохо байна. Гансал зөөлэн тэмдэгые юрын бурят үгын дундэ (**хурьган альгач** г. м.) бэшэхэ дүрим бэрхэшэг байха. Энээниие учебник соо үгтэһэн упражнениинүүдэй ёһоор ойлгуулаад дүүрэхэ. Иимэ үгэнүүд олон бэшэ.

Зөөлэн хашалганай удаа *и* үзэг ба йотированна аялгануудые бэшэхэ дүрим тон һайнаар ойлгуулха шухала. Жэшээлхэдэ; **тарян, үнеэн, хорёо, а юун** гэхэ мэтын үгэнүүдые бэшэхэдээ, алдуу хэхэ ябадал ехэ гарадаг байна. Эндэ йотированна аялгануудайнь орондо и үзэг бэшэхээ һанада (**тариан, үниэн** г. м.). Тиимэ тула хашалганай хойно *и а* хоёр, *и э* хоёр, *и о* хоёр, *и у* хоёр дуулдаа һаань, йотированна удаан *яа, еэ, ёо, юу* бэшэдэг юм гэжэ ойлгуулаад, упражнениинүүдые һайнаа хүүлэхэ. Мүн баһа **тахяа, элеэ, хорёо, харюу** гэхэ мэтын үгэнүүдые үенүүдтэ анализ хэжэ ойлгуулхада туһатай.

Үгы, гүй, үды, дүй, гэһэн үгэнүүдые бэшэхэ дүрим ойлгуулхадаа, эдэниие урдахи үгэһөөнь аминдань бэшэхэдээ **үгы, үды** гэжэ бэшэдэг, урдахи үгэгэйнь сугтань бэшэхэдээ,-**гүй, дүй** гэжэ бэшэдэг гэжэ ойлгуулха. Ямар ушарнуудта эдэниие урдахи үгэһөөнь аминдань, ямар ушарнуудта урдахи үгэтэйнь хамта бэшэдэг бэ гэжэ бодото дээрэ элирүүлхэ. Эдэ үгэнүүд гансал бэеэ даажа, асуудалда харюу гахада, аминдаа бэшэгдэдэг: *шамда иимэ ном бии гү? Үгы. Гомбо городһоо ерээ гү? Үды* г. м. Энээнһээ бэшэ ушарнуудта урдахи үгэтэеэ хамта бэшэдэг: *Нэрэн гарагадүй; Мүнөө суглаан болоогүй; Гомбо городһоо ерээдүй* г. м. Энэ дүримүүдтэ өөһэдөө дүүргэхэ упражнениинүүдые олоор хүүлэхэ ёһотой.

Энэ программын ёһоор заалгаха һурагшад юрэнхы дээрээ грамотна зонууд байха тула мэдүүлэлнүүд ба тэдэнэй гэшүүд тухай этээр ойлгохо байна. Ород хэлэнэй мэдүүлэлнүүдэй байгуулалтатай жэшээ абажа заахадаа таарамжатай байха. Гансал мэдүүлэл соохи үгэнүүдэй холбоо ба һуури тухай тусгаар ойлгуулжа, өөһэдөө мэдүүлэлнүүдые зохёохо упражнениинүүдые олоор хүүлэхэ.

Хэлэлгын хубинуудтай танилсуулхадаа, М. Н. Имехеновэй морфологиин учебнигэй ёһоор тон шухала практическа удхатай зүйлнүүдыень түүжэ ойлгуулха. Юумэнэй нэрын һууринууд, залгалтанууд, суффикснуудтай түрүүн танил уулаад, саашань падежнүүдтэй ба хамаадалнуудтай дэлгэрэнгышэгээр танилсуулха ёһотой. Падежнүүдэй асуудалнуудтайнь һайнаар танилсуулха шухала.

Тэмдэгэй, тоогой нэрэнүүд ба түлөөнэй үгэнүүдтэй юрэнхы дээрэнь танилсуулаад, дүүргэхэдэ зохино. Мэдүүлэл сооһоо эдэниие зүб таниха дадалтай болгохо шухала.

Глаголтой танилсуулхадаа, формонуудыень туд тудтань шэнжэжэ үзэхэ хэрэггүй гэжэ бодогдобо. Харин глаголой һуури, залгалтанууд ба глаголнуудые гаргадаг суффикснуудтай дэлгэрэнгышэгээр танилсуулбал зохихо байна. Гадна наречиин тухай тобшохоноор танилсуулха, удхашанарыень тобшолон хэлэжэ үгэхэ хэрэгтэй.

Энэ дээрэ заагдаһан, хэлэлгын хубинуудтай танилсуулхадаа, эдэнэй синтаксическа шэнжэнүүдые һайнаар ойлгуулха шухала.

Туһалагша үгэнүүд гэжэ: союз, частица, дахуул үгэ, междомети—эдэниие хэлэнэ. Иимэ хэлэлгын хубинуудые туд тудтань үзэхэ бэшэ, хамтадань, туһалагша үгэнүүд гээд, ойлгуулбал зохино. Эдэ болбол хүсэд бэеэ даажа, мэдүүлэлтэй гэшүүн болодоггүй, харин мэдүүлэл соо бэеэ даажа ороһон үгэнүүдэй урда хойноһь орожо, ямар нэгэн туһаламжа удхатай гэжэ ойлгуулха. Тиигээд саашань эдэниие бэшэхэ дүримүүдыень һайнаар ойлгуулха маша шухала.

Иимэнүүд дээрэ заагдаһан, методическа эритэнүүдые хүтэлбэри болгоно, бэшэгэй дүримүүд ба грамматикын зүйлнүүдтэй танилсуулха ёһотой юм.

Энэ программа соо үгтэһэн материалнуудые дээрэ заагдаһан методическа эритэнүүдэй ёһоор ойлгуулаад байхада, һурагшад болбол бурят-монгол хэлые шэнэ алфавит дээрэ һайн мэдэхэ, уншаха ба бэшэхэ хүсэд дадалтай болохо зэргэтэй.

*) Үргэлжэлэл. Эхининь „Б.-М. Үнэнэй“ декабриин 14-эй номерто.

Агууехэ державануудай нэгэн һаналтай байха принцип тухай

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 8. (ТАСС-ай спецкор). № 1 комитетэ, агууехэ державануудай нэгэн һаналтай байха принцип тухай асуудалые зүбшэн хэлсэлгэ мүнөөдэр одоошье дүүрэбэ. „Вето“ гэдэг тухай буляалдаата хэлсээниие зүблэхэ зүйлнүүдтэй гол асуудалнуудые шиидхэхэдээ бусад делегацинуудта тусгаар түрилтэ хэхын зэбсэг болгожо хэрэглэхэ һэдэлгэ гаргаһан хэдэ-хэдэн гүрэнүүдтэй түлөөлэгшэд нилээд олон һары туршада соо тэрээн тушаа шууяа гаргаа һэн.

Үгэеэ нэгэдэнги шиидхэбэриин проектые зохёожо шадаагүй байһан хадаа, бүхы дурадхалнуудые комитедтэ һөөргэнь бусаажа үгэхэбди гэжэ подкомитедэй элид халшын мэдээсэһэнэйнь һүүлээр Австралиин делегат үгэ абаба. Тиихэдээ „ветын“ эрхэ тухай үндэһэн һанал бодолнуудые униагай ута үгэ соогоо дабтаһан байха юм. Аюулгүйн Соведые муушалһан доброгонуудые зайсуулһан резолюциин китайскэ проект тухай Австралиин делегат сухалаа хүрэжэ байгаад хэлэбэ. Тэрэ хадаа австралийскэ резолюциие ябуулха һанаатай.

Индиин делегат ба Хитадай делегациие толгойлогшо Ку болбол Аюулгүйн Соведэй ажал-ябуулгые зүбшэн хэлсэхэ гэшэ дэмы байха хоротой болохо байна гэжэ тэмдэглээд, австралийскэ проектые буруушаажа хэлэһэн байха юм. „Хүушанай юумые обоорхохо оролдохо хэрэггүй, һанаатаа таараагүй юумые урдаа бариха хэрэггүй. Харин ерээдүйн сагай байдал тухай бодожо үзэхэ ба үгэеэ нэгэдэхэ гэжэ оролдохо хэрэгтэй“, гээд Ку хэлэһэн байгаа.

Олонхи делегадуудай зүбшөөһэн энэ үгэнүүдые дуулаад байхадаа, британска түлөөлэгшэ Шоукросс гэгшэ һанаагаа зобобо. Тэрэ хадаа үгэ хэлэлгые зогсоогоод, голосовани хэжэ дары орохые эриһэн байна.

Иимэ эритэ табихадань, СССР-ай түлөөлэгшэ Вышинский эрид шууд арсаһан байгаа. Эндэ хэлэгдэһэн ажглалгануудта делегадуудай болонихолооршье һаань, карюусаха арга олгонгүйгөөр үгэ хэлэлгые иигээд лэ дүүргэхэ гэжэ зүйтэй бэшэ болохо юм гэбэ. Вышинский болбол энэ бэшүүлһэн ораторнуудта үгэ хэлэхэ арга олгохо хэрэгтэй гэжэ дурадхаба. Тиигээд энэ дурадхал абтаһан байгаа.

Саашадаа үгэ хэлэлгэн болоходонь, США-гай, СССР-эй Франциин түлөөлэгшэд болбол Аюулгүйн Соведэй хүдэлмэриин практикые буруушаахa ябадал резолюци соо оруулагдаха ёһогүй гэжэ хэлэһэн байна.

СССР-эй түлөөлэгшэ Вышинский болбол хани нүхэсэлэй үзэл гаргажа ба үгэеэ нэгэдэнги шиидхэбэри гаргахые хүсэжэ өөрынгөө резолюциин проектые бусаажа абаад, китайскэ проектые абаха гээбди гэжэ мэдүүлээ. Мүн тиихэ зуураа, Советскэ делегаци болбол австралийскэ делегациин дурадхалые эрид шууд буруушаана. Австралийскэ проектын 1-дэхи, 2-дохи ба иланггаяа 3-дахи пунктнууд соо Аюулгүйн Соведые зорюута дайраһан ба муушалһан ябадалнуудай бии байһан хадань, тэрэниие абахагүй гэнэбди. Энэ мэтын резолюци абаад байгаа юм хадамнай, Аюулгүйн Соведэй хүдэлмэринь хүнгэн болохогүй байнабшуу. Тиимэ резолюци хадаа бидэнэй урда табиһан һайн һайхан зорилгонуудта туһа хүргэжэ шадахагүй.

Францускэ делегат болбол австралийскэ проектые буруушаагаад, резолюциин китайскэ проектые зүбшөөн дэмжэбэ. Перугэй делегат хадаа агууехэ державануудай нэгэн һаналтай байха принципые хизаарлаха гэһэн өөрынгөө проектые манай делегаци бусаажа абана гэбэ. Иранай түлөөлэгшэ болбол манай делегаци эндэ дурадхагдаһан бүхы проектнүүд тушаа голосованида хабаадалсаха ябадалһаа арсана гэжэ хэлэбэ.

Дам саашаа комитет болбол резолюциин 4 проектнүүд тушаа гэбэл: Нэгэдэмэл нацинуудай организациин Уставые дахин хаража үзэхын тулада конференци татаха ба агууехэ державануудай нэгэн һаналтай байха принципые болюулха гэһэн Кубинскэ проект, Уставта харша хизаарлалта хэхэ гэһэн аргентинскэ проект, мүн тэрэшэлэн австралийскэ ба китайскэ проектнүүд тушаа голосовани хэжэ орбо. Энэ голосованиин результадуудта анхаралаа һала хандуулхаар байба. Уставые шалгаха гэһэн нэдэлгэнүүдые буруу һүрэжэ, кубинскэ, аргентинскэ резолюцинуудые комитет абангүй буруушааба. Аюулгүйн Соведтэ агууехэ державануудай нэгэн һаналтай байха принцип хэрэглэхэ [...] кые буруушааһан австралийскэ резолюциин хоёрдохи пункт бүлюулагдаа.

Эдэ бүхы дурадхалнуудые буруушаажа, бусад делегацинуудтай хамта Великобританиин, США-гай түлөөлэгшэдэй [...] валһан ушарые тэмдэглэхэ [...]тэй. Энээн дээрэһээ хараад хадэ, тэдэ делегацинуудай [...]нууд бусад агууехэ державануудтал алли нэгэн һаналтай [...] принципые баримталха хүсэ[...]тэй байшоо.

Энээнэй дашарамда Аюулгүйн Соведэй хүдэлмэриие хуу[...] регламенттай болгохо гэһэн [...] заабари үгөөгүй китайскэ [...] люциие буруушаажа, США [...]а Великобританиин делег[...]нууд өөһэдынгөө түшэг[...] олонхитойгоо хамта голосов[...] байха юм.

Хитадай резолюци 24 голо[...] буруушаагдаһан байна. Тэрэ [...] золюциин түлөө СССР-эй, [...]руссиин, Чилиин, Хитадай, [...]ниин, Франциин, Норвегиин, [...]ымын, Польшын, Швециин, [...]иин, Украинын, Югославиин [...]легадууд голосовалһан ба[...] Тиихэдэ Афганистанай, Ин[...] Иранай, Люксембургын, С[...]ко Аравиин делегадууд го[...]ванида хабаадалсахаһаа ар[...] байна. Баһа 12 делегадууд [...]даниин зал соо байлсабагүй[...]жэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Комитет болбол австрали[...] резолюциин нэгэ хэдэн п[...]нуудые олонхиин дуугаар [...]шаан абаба. Тэрэнь юун ба[...]дэ, Аюулгүйн Совет өөры[...] уялгануудые түргэнөөр ба [...]тай туһатайгаар дүүргэхэ [...]лые хангаха, 27-дохи ст[...] бэелүүлхэдээ бэрхэшээл[...] үсөөрүүлхэ, Уставта таа[...] практика ба процедурые [...]лэхэ ёһотой гэжэ һайшаан[...]хаһан байха юм. Муу нэр[...] болоһон „ветын“ эрхэ тушаа[...]рим делегацинуудай айхабтар[...] шууяа гаргаһан ябадалай ба[...] удхагүй болор формулын хоор[...]хи тэнсэригүй юумые обоор[...] бэрхэтэй бэшэ.

Белградта славянскэ конгресс нээгдэбэ

БЕЛГРАД, декабриин 8 (ТАСС). Мүнөөдэр Белградта славянскэ конгресс нээгдэбэ. Город болбол конгрессто хабаадалсаһан славянска оронуудай тугууда ба лозунгуудаар гоёогдонхой. Конгрессэй заседаниин болоно байгаа университедэй байшангай үмэнэ делегадууд болон амаршалһан угаа олон тооной хүнүүд мүнөөдэр үглөөгүүр эхилээд суглараба. 10 час болохын үмэнэхэн маршал Тито, маршал Толбухин ба Югославиин ... Советскэ Союзай элшэн сайд Лаврентьев гэгшэд ерэбэ.

Конгрессэй заседаниин зал болбол славянска оронуудай тугуудаар болон Сталин, Тито, Бенеш, Берут ба Георги Димитровэй портредүүдээр шэмэгдэнхэй. Маршал Тито, маршал Толбухин, Югославиин арадай суглаанай президиумэй түрүүлэгшэ д-р Рибар, польско генерал Корчиц, югославска армиин генерал Коча Попович, дипломатическа корпусай членүүд, Югославска правительствын членүүд ба бусад түрүү зэргэдэ һуужа эзэлбэд.

Югославиин Славянска комитедэй түрүүлэгшэ ба организациин комитедэй түрүүлэгшэ д-р Степан Якодлевич конгрессые нээжэ конгресс татаһанай түүхэ ба славянска арадуудта тэрэнэй ямар удхашанартай байһан тухай тогтожо үгэ хэлэбэ. „Декабриин 8 болбол славянска арадуудай хорондохи харилсаанай түүхэтэ үдэр болоно. Славянска арадууд болбол өөрынгөө ута удаан ба хүшэр хүндэ түүхэ соо өөһэдынгөө хүсэл эрмэлзэлгые найрамдалда хүргэхэ, өөһэдынгөө хүсэлнүүдэй дүнгүүд тухай хөөрэлдэхэ ба уласхоорондын амгалан тайбан ба тэ хэйн культурын хэрэгтэ өөһэдынгөө хэһэн туһа нэмэриие олон тэмдэглэхын түлөө болон өөһэдынгөө эрмэлзэлые ерээдүйн һайн һайхан ба жаргалта байдал тэшэ хандуулхын тула түрүүшынхеэ ниитын конгрессто суглараба“ гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Советскэ делегат академик Греков болбол конгрессэй удэшын заседани дээрэ хэлсэхэ зүйлэй хоердохи пунктаар—„Дэлхэйн культурын түүхэдэ славянуудай үүргэ“ гэһэн элидхэл хэбэ.

„Академик Греков болбол славянскэ арадуудай ниитэ-политическэ ба культурна байдалай урдан гараһаа ба үнгэрһэн замууд, мүн тэрэшэлэн ниитэ хүн төрэлхитэнэй культурада туһалалта болоһон славянуудай шухалын шухала амжалтанууд тухай тогтожо хэлэбэ.

Элидхэлшэ болбол ород, украинска ба белорусска арадуудай культурын хүгжэлтые иланггаяа тодорхойгоор харуулба. Тэрэ хадаа Азиин нүүдэл арадуудай добтолгоһоо Баруун Европые аршалһан Русь ба бусад славянска гүрэнүүдэй гайхамшагта үүргые онсолон тэмдэглэбэ. Славянска арадуудай энэ габьяа хадаа хүн төрэлхитэнэй үмэнэ һэжэглэшэгүй хэрэг. Харин энээниие ехэнхидээ мартадаг ябадал гайхамаар байна гэжэ Греков хэлэбэ.

Ородой культурын гайхамшаг амжалтануудые тэмдэглэхэ зуураа, академик Греков болбол тэрэнэй онсо илгаань прогрессивна демократическа шэнжэтэй байгаа гэжэ зааба.

Ниитын байдалай хүгжэлтын хуулинууд тухай Ленин—Сталинай һургаал тушаа тогтожо хэлэхэ зуураа, академик Греков [...]жэ хэлэбэ:

„Славянска арадууд болбол хэйн хоёрдохи дайнай үедэ өөрынгөө түүхэдэ үшөө үзөөгүй болон ба һандаралые үзөө[...] башье славянска арадууд эн[...] туу туршалгые гансал тэсэж[...]раа бэшэ; мүн хүсэн түгэ[...] Советскэ Союзаар толгойлу[...] немецкэ сэрэгэй машиные бу[...]хихо ябадалда гол үүргые эз[...] байна. Славянууд болбол Евр[...] ба бүхы дэлхэйе мүнөө үеын б[...]лигүүдһээ үшөө дахин арш[...]

Академик Грековэй элид[...]хүүлээр „Дэлхэйн культу[...] Югославиин арадуудай [...]һа нэмэри“ гэһэн темээр д[...] Степан Яковлевич нэмэлтэ [...] хэл хэбэ. Һүүлэрнь Югосл[...] католическа духовенствын [...]һээ Светозар Ригич, ородой [...] вославна церковь ба патр[...] Алексейн нэрэһээ конгре[...] амаршалһан митрополит Ни[...] Кругицкий гэгшэд амарша[...] үгэнүүдые хэлэбэ.

(ТАСС)

Леон Блюм гэгшэ французскэ правительствын толгой боложо һунгагдаа

ПАРИЖ, декабриин 12. (ТАСС). Мүнөө үдэшэлэн болоһон французска Национальна суглаанай заседани дээрэ правительствые толгойлхо тушаалда Леон Блюм гэгшэ 575 голосоор һунгагдаба. Тиихэдэ Робер Шуманай түлөө миил нэгэ хэхэдэн голос үгтэһэн байгаа.

Англиин гадаадын политикые шүүмжэлнэ

ЛОНДОН, декабриин 11. (ТАСС). Лейбористска партиин Брижитонско районой таһаг болбол Англиин гадаадын политикын мүнөөнэй ябуулгые харахадаа һанаагаа зобонги байһанаа элирхэйлэн мэдүүлһэн резолюци баталан абаба. Тус резолюци болбол энэ асуудалые бүхыдэнь зүбшэн хэлсэхын тулада лейбористска партиин бүхы районно таһагуудай түлөөлэгшэдэй суглаа зарлахыень тус партиин городской комитедтэ дурадхана.

Глазго гэжэ городой автомобильна ажаүйлэдбэриин хүдэлмэришэдэй профсоюзай таһаг болбол правительствынгаа гадаадын политикые шүүмжэлһэн резолюци баталан абаба. Мүн тиимэрхүү резолюциие Урда Говэнэй нэгэдэмэл профсоюзай таһаг баталан абаһан байха юм.

Зарлал

Декабрь һарын эсэстэ «Г[...] гэжэ бурят-монголой героичес[...] эпосэй согсологдоһон текстые [...] гэнээр зүбшэн хэлсэлгэ бо[...] байна.

НИИКЭ-гэй (Кировэй үйлс[...] литература ба фольклорой [...] недтэ ошожо, үдэрэй 12 ч[...] үдэшын 11 час хүртэр «Гэс[...] согсологдомол текстэтэй тани[...] болоно.

НИИК[...]

Харюусалгата редактор Ц. Д. ДАМДИНЖАПО[...]

РЕДАКЦИИН АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС. Улан-Удэ Унэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23. АТС—1-80; зам. редактора — 23. ответ. секретаря—3-23; отделы: партийной и комсомольской жизни, сельского хозяйства — 3-23 (2 зв.), культуры и быта, промышленности и транспорта — 4-52; писем трудящихся, внутренней информации и переводов—4-52 (2 зв.); об'явлений — 2-64 (2 зв.)

Н—00765. Типография Государственного газетного издательства при Совете Министров БМАССР. тираж [...]